KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
KÖZPONTI KÖNYVTÁRA
Budapest IX., Dimitrov tér 8.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXV. ÉVFOLYAM, 6. SZÁM | Ára: 1.40 Ft | 1983. MÁRCIUS 31.

Megemlékezés felszabadulásunk évfordulójáról

Ezen a tavaszon egyetemünk központi ünnepélyét a Rajk László Szakkollégium diákjai rendezték a Makarenkó utcai épület színháztermében. Lapzárta után, kedden este mintegy kétszáz ünneplő előtt került sor a hangulatos ünnepségre. Az ünnepi beszéd, az irodalmi összeállítás és a Himnusz közös eléneklése után kitüntetések átadása zárta az első részt, majd Kósa Ferenc: Tízezer nap című filmjét tekintettük meg.

A 38. évfordulóra emlékező ünnepélyt Lukács János, a Szakkollégium V. éves tagja vezette be:

„Az emlékezés, még ha ünnepélyes keretek között is hívja elő az emberi agy — játék a múló idővel, ősrégi emberi rítus. De bármennyire is igyekszünk — a régmúlt események sokrétű, élő teljességét már nem kaparinthatjuk meg. Az apró rezdülések, melyek a múlt folyamatát alkotják, — végérvényesen odavesztek már. Ami — ennek ellenére — mégis párlatként felsejlik elénk, az roppant fontos, számunkra való üzenet, kérdés, amit a jelen folytonosságának fényében megidézünk. Megidézünk és hivatkozunk rá, — mert »a múltnak követelése van velünk szemben«.

Ezért nem hazudhatunk ebben az igézetben, ezért nem lehetünk hűtlenek a beváltatlan óhajok, remények és megoldandó kérdések üzenetéhez, a bekormozódott szelek levegőjében is felparázsló gondolatokhoz, a repülés szárnyaszegett víziójához. Múltba nézésünk nem köldöknézés. Nagyon is aktuális, jelenidejű. Csak innen pörölhetünk, csak innen nyerhetjük mai céljainkat, csak innen növeszthetjük szunnyadó hitünket.

Vissza kell tekintenünk hát! Visszatekinteni — a legközvetlenebbül ható nemzeti sorsfordulónkra, melyet egy szóval így szoktuk megnevezni: a Felszabadulás. A háború görcsös csomóiból újjáéledő magyar táj, az óvóhelyeket felnyitó szovjet hadsereg ereje, a poklok fenekét megjáró, a bűnt bűnre halmozó és a hősies ember megtört, barázdált szeme, a hozzátartozókat keresők bolyongó magányossága, a haláltábor szögesdrótjánál magukbaroskadt értetlen katonák, az iszonyat hajcsomói a fapriccses barakkokban, a ballonkabátos tetemeket exhumáló ásók fényes villanásai...

Majd a földosztás fojtott izgalmú kiáltásai, a mezsgye-karókat verő kéz bátorsága, a hazainduló hadifoglyok boldog-tétova lépései, az első újság lapjainak finom ropogása, a romeltakarítás első megfeszített lapátolásai, megcsillanó remények és újjávarázsolt hitek egymásbakapaszkodó ereje, vágyak és óhajok beteljesülésre kész légköre, egy felszabadult szárnyalás izgága mámora.

Mit is jelent nekünk, mai egyetemistáknak, a Felszabadulás? Nekünk, kik csupán a történelmi tények hozzánk eljutott szövedékeire hagyatkozhatunk, ha rekonstruálni akarjuk közelmúltunk építőkockáit?

Kétségtelen, hogy számunkra egy béklyókkal teli, fullasztó levegőjű világ pusztulását, a társadalmi normák konzervatív falainak elmozdulását jelenti. Az akkor fiatal nemzedék számára pedig saját gondolataik gyakorlati megvalósíthatóságát bizonyítja. Ezrekbe és ezrekbe plántálódott át a közösséggel, a néppel szembeni elkötelezett magatartás, és a progresszív eszmék, a szocializmus iránti fogékony viszonyulás.

Azonban lassan, mintha meghűlt volna a levegő. Az örröm glóriája helyett rövidesen töviskoronás abroncs került a »holnapra megforgatjuk az egész világot« fiataljai fejére. Lassan felnőtt, újraéledt a jéghideg kézszorítások protokollja, megszaporodtak a lázálmas éjszakák éber piszszenései, szorgalmasabbá váltak az optimista kiáltványokat megrendelő, pecsétet markoló kezek, és visszabimbóztak, miként a filmekben, a túlélésre átprogramozott, szigorú eltökéltségű virágok. Hamar jöttek ezek a megrendítő családok, kijózanító pofonok, elhallgatások és elhallgattatások életre szóló élményei. De jöttek az újbóli kicsírázások rövid, bátor korszakai is, amelyekben a dolgok új távlatokat kaptak. Újból és újból földre fakadtak az eltaposott források tiszta ízei.

Az áprilisi felszabadulás egy pontja a magyar történelem olyan pontegyüttesének, amely körül időnként szilánkjaira hasadnak az embert nyomorító jéghegyek, és a kinlódva megálmodott jövő a realitás emberközeli zugaiba tér. Ez a történelmi csillagrendszer azonban sohasem záródhat le, az emberi szabadságvágy örök igénye sohasem válik múltidejűvé, hanem mindig — miként most is, a 80-as évek elején — izgalmas, konkrét tartalmakkal bír.

Mi, mai egyetemisták a folyamatos újjáalakulás megtorpanásai és nekilendülései világában élünk. Reménykedve és kétkedőn, néhol értelmes elhallgatással vagy érző odafigyeléssel, a bőrünkön érezve a kor változó erősségű és irányú mozgásainak lüktetését, az egyre nehezedő gondok szorítását, az ál- és félmegoldások elkeserítő egymásutánjait. A mi nemzedékünk az, amely már-már a konszolidált kor gyermeke. Azokhoz tartozik, akik küzdeni is a könyvekből tanultak, és többnyire beérik az olvasott szó igazával. Az olvasott szó nehezen váltható beszélt szóvá, még nehezebb összefogott cselekvést alakítani belőle.

Pedig nekünk ez lenne a feladatunk! Pólyába bugyolált kezünkkel szemünkre aggatott fátylakat kell letépnünk, és marionett bábukat táncoltató zsinórok szálait kell szétszabdalnunk.

Minél előbb utat kell találnunk itt! Minél előbb meg kell fejtenünk jelenünk összegabalyodott ellentmondásait, fel kell fednünk múltunk még ható értékeit.

Szólunk! Kiáltunk! Cselekednünk kell, mielőtt jövőnk atomvillanásos parázslással hozná meg a megoldást, mielőtt végleg érthetetlen szavakká degradálódna beszédünk, mielőtt a belenyugvás bágyadt szemölcse jelenne meg arcainkon, mielőtt a tudatunkba folyton visszagyömöszölt energiáink pusztító, önsorsrontó lépésekbe torkollnának.

A felszabadulás csak akkor lehet reális, átélhető, ha minden nap, és minden órában megnyilvánulva, reményeink előtt nyitja mind szélesebbre kapuit. Ha megélhetővé válnak a gondolatok, és a szabadabb terek bővülésével emberi cselekvéssé alakulhat a bennünk szunnyadó erő. Az alkotó teret kell tehát tágítanunk, kiküzdenünk, amely cselekvésünk hitét adja, ha kell, nyughatatlan elődeink eszméi jogán is.

Ebben a szellemben próbáljuk megidézni áprilist, mert nem feledhetjük: »A múltnak követelése van velünk szemben!«"

A nagy tapssal fogadott ünnepi beszéd után a Rajk László Szakkollégium diákjai versösszeállítással erősítették fel a köszöntő gondolatait, Ady, Babits, Csoóri, Farkas Árpád, Hargitai Gyula, Hervay Gizella, Kányádi Sándor, Nagy László, Péntek Imre, Pilinszky, Radnóti és Váci Mihály versei segítsége révén.

A versösszeállítás után az ünneplő közönség közösen énekelte el a Himnuszt.

Ezt követően Csizmadia Ernő rektor minisztériumi kitüntetéseket adott át, majd Gulya Miklós, a KISZ Központi Bizottság Egyetemi és Főiskolai Tanácsának titkára a KISZ KB, Csanádi Péter az egyetemi KISZ-bizottság búcsúzó régi tagja pedig a KISZ-bizottság kitüntetéseit adta át.

A megemlékezés Kósa Ferenc filmjével ért véget.

DÍSZDOKTORRÁ AVATÁS

Március 24-én délután fél háromkor a könyvtár egyik olvasóterme ünnepélyes egyetemi tanácsülés színhelye volt. A tanácsülésen egyetemünk díszdoktorává avatták Oleg Tyimofejevics Bogomolovot, a Szovjet Tudományos Akadémia Szocialista Világrendszer Gazdasági Kutatóintézetének igazgatóját.

Az ünnepségen az egyetemi tanácson kívül szovjet vendégek és a társintézmények képviselői is részt vettek.

Az ülést Csizmadia Ernő rektor nyitotta meg, majd Palánkai Tibor tudományos rektorhelyettes méltatta Bogomolov professzor eddigi tevékenységét. Csizmadia Ernő az egyetemi tanács nevében a díszdoktorrá avatást elfogadta, s az ezt dokumentáló oklevelet a vendégnek átnyújtotta.

Ezután került sor a professzor előadására, amelyet „Szocialisa közösség: gazdasági stratégia a nyolcvanas évekre" címmel tartott meg.

Végezetül Csizmadia elvtárs megköszönte Bogomolov professzor előadását, s ezzel az ünnepélyes egyetemi tanácsülés befejeződött.

M. B.

Harmincnyolc év

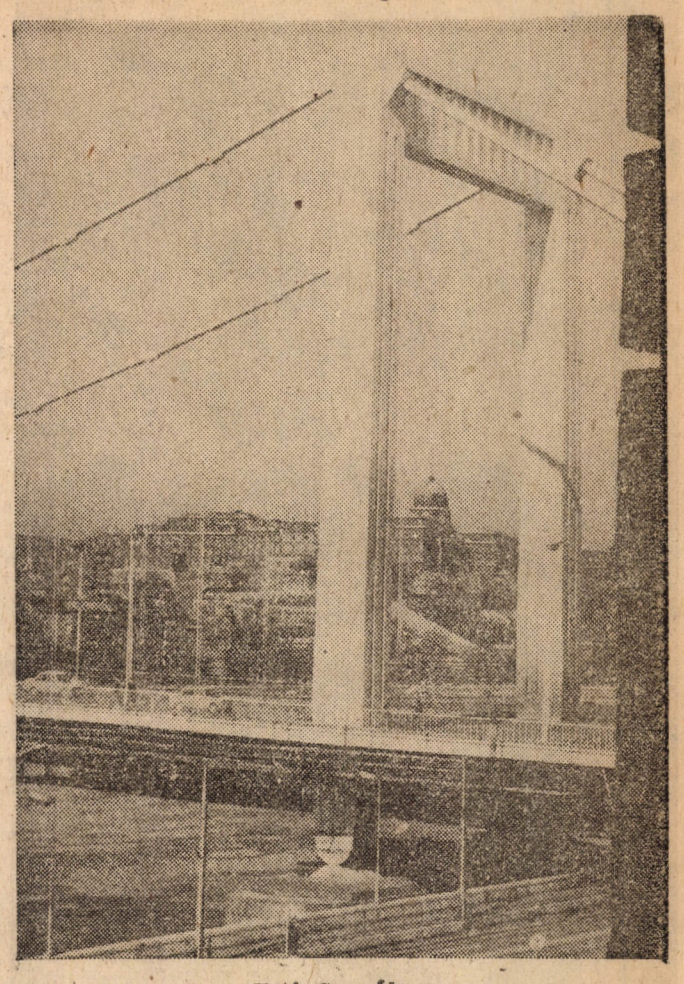

Fotó: Sass Ákos

Kassák Lajos:

Érintettem a köntösét

Rejtőzködő sorok a békéről

(1945)

És mégis eljön a nap, mikor köszönthetnek
valamennyien, akik hallgatni kényszerültek felőled.

Gondoltak rád, de nem szóltak, nem szólhattak
szívük és eszük legmélyebb belátása szerint.

Nem magasztalhattak és nem akartak meggyalázni
remélvén, egyszer majd virágkoszorúval jöhetnek eléd
az országúton, ahol most tűz és víz pusztít
s két oldalt az árkokban vér hömpölyög.

Nehéz idők. Sötét a világ s az énekesek elcsendesedtek.
Miért siránkoznak az öregek és hol van a vőlegény
aki hetykén lépeget karján a menyasszonnyal
és hová lettek a gyerekek, akik üde nevetésükkel
felékesítették a városokat, falvakat és tanyákat?

Nem szólhatok én sem, csak éppen, hogy motyogok
csak éppen, hogy szárnyaim suhogását hallatom
várva a pillanatot, mikor jelt adsz magadról a távolból
s zászlód fehér selymei lobognak már a szélben.

Itt hagytál bennünket, de nem maradhatsz el örökre
éhségünkben, szomjúságunkban is csordultig már a szív
a halász nem merítheti meg hálóját s a pásztor
riadtan áll, nem tudja mitévő legyen juhaival.

Lásd csak, lásd a piacokról is szétszéledt a nép
nyoma sincs a terebélyes kofáknak, az árusok sátrainak
ahol aranyért vasat, szép szóért nevetést cseréltek
s ha jött az este, aludni tért mindahány nyugodtan.

Igaz, mikor itt voltál, nem törődött veled senki
de amióta elmentél, nagyon is árvák maradtunk
lásd csak, itt a koszorú, amit homlokodra
szeretnénk tenni
és éget a vágy, hogy tiszta vizet öntsünk a pohárba.

Mert végül is csak te menthetsz meg
minket és országainkat
te adhatod csak vissza a férfiak nyílt tekintetét
az asszonyok báját és a gyerekek nevetését.
Ó, ez órán, a kiszámíthatatlan pillanatok mélyén
nehéz időnk felett fehéren szárnyaló angyal
köszöntelek az elsők között.

A KISZ-ben

Alapszervezeti választások

Most van az alapszervezeti értékelő, vezetőségválasztó taggyűlések ideje. Megkérdeztük Csanádi Pétert, a KISZ-bizottság közelmúltban távozott szervező titkárát, hogyan tartották meg az alapszervezeti választásokat és ezekről milyen tapasztalataik vannak.

— Voltak alapszervezeti választások (pl. a nemzetközi szakon), sőt már két szak küldöttértekezletén is túl vagyunk. Az alapszervezeti értékelő, választó taggyűléseknek egyébként március 31-ig kellene lezajlaniuk. Az is igaz azonban, hogy eddig valóban nem volt sok, s azok túlnyomó része is csak formai volt.

— Milyen problémák adódnak ebből?

— Az egyetemen az ifjúsági szervezet szempontjából a legkisebb értelmes egység nem a tanulócsoportra épülő alapszervezet. Sokkal inkább valamilyen nagyobb, vagy másként szerveződő egység, például a szak, a kar, esetleg maga az egyetem. Az egyetemi KISZ szervezeti felépítésének vizsgálatával pillanatnyilag a KISZ-bizottság alapszervezeti munkabizottsága foglalkozik. Ez a munkabizottság kidolgozta változtatási javaslatait.

A problémakörhöz tartozik az is, hogy egy tömegszervezettől nem várhatjuk el azt, hogy minden tagja aktívan politizáljon. Ezt a „szakzsargon" tömegszervezet-élcsapat ellentmondásnak nevezi. Aki egyáltalán nem akar dolgozni a KISZ-ben, azt nem kell kényszeríteni, de ettől még lehet KISZ-tag, hiszen ez is egy politikai állásfoglalás. A fő feladat a feltételek (anyagi, személyi, politikai) biztosítása, de ehhez sem szükséges a a tanulócsoportra épülő, régi típusú alapszervezet.

Díjnyertes lett a Rajk és a KUL-TÚRA

A KISZ Budapesti Universitas Bizottsága márciusi ülésén a budapesti művészeti főiskolákon végzett mozgalmi munka tapasztalatairól tárgyalt. Az itteni munkát a magas óraszám, a személyes tanár—diák viszony és a hallgatók nagyfokú társadalmi érzékenysége befolyásolja. A tevékenység javításához az Universitas-bizottság szükségesnek tartja a főiskolások együttműködésének, közösségének (szentendrei találkozó, művészeti főiskolások klubja stb.) erősítését, a művészeti főiskolások és a más felsőfokú intézmények tartalmi kapcsolatait, és néhány más, főként szervezeti intézkedést.

Az Universitas értékelte a felsőoktatás értelmiségképző funkciójához kapcsolódó pályázatok tapasztalatait. A jövőben a pályázatokat félévenként bírálja el, újra ismerteti a pályázati felhívást az egyetemi-főiskolai sajtóban, és lehetőségeihez képest preferálja a rossz anyagi körülmények között lévő főiskolások pályázatait. Az ad hoc jellegű támogatásokat viszont megszünteti, és nagyon korlátozott támogatási lehetőségeire is tekintettel, keresi és propagálja azokat a cselekvési formákat, amelyek az intézményi KISZ-szervezetnek bevételeit növelik.

Az Universitas odaítélte pályázatának e félévi díjait. A beérkezett 4 pályázat közül 3 nyert el pályadíjat:

— A Külkereskedelmi Főiskola KISZ-bizottsága a bizottság rendezvényeinek támogatására 10 000 Ft-ot,

— A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Rajk László Szakkollégiuma a szakkollégium széles körű szakmai és társadalmi tevékenységének támogatására 10 000 Ft-ot,

— A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem KUL-TÚRA akciójának szervezői a KUL-TÚRA rendszeres vidéki színházi kirándulásai szervezésének támogatására 5000 Ft-ot kaptak.

Az Universitas ülése végül az EFIN előkészítésének szentelte idejét.

A kapcsolatok bővítéséről

A KISZ-bizottság III. 17-i ülése az építőtábori és nemzetközi kapcsolatok szakbizottság munkáját tárgyalta. Megegyezett a kapcsolatok (delegációcsere, építőtábor, munkaakció, tudományos konferencia, kollégiumi férőhelycsere, sportverseny a Szovjetunióval, NDK-val, Bulgáriával ill. Finnországgal) együttműködési formákban és helyszínekben való bővítése elvében. Konkrétan elsőként a pozsonyi egyetemmel veszi fel a kapcsolatot. Elhatározta a középiskolásoknak szervezett kulturális építőtáborok nyilvánosságának és szükség esetén számának bővítését. Megállapította, hogy nem jó szokás az, hogy a fizetett nyári munkaakció résztvevői felmentést kapnak, az építőtáborok társadalmi munkásai pedig nem kapnak felmentést az őszi mezőgazdasági munka alól. Az őszi tábor nem büntetőtábor, és nem a felmentés kiterjesztése, hanem vonzó tábori hangulat megteremtése a feladat. A KISZ-bizottság nem tartja szükségesnek, hogy a rektor a nyári munkaakcióban résztvevőknek felmentést adjon. A bizottság végül a szakbizottság kérésére következő üléséig segít dönteni a külföldi építőtáborba való kijutás feltételeinek kidolgozásában.

Az ülés ezután az EFIN-re való készülés jegyében telt el, majd az április 4-i Pro Universitate, Az Egyetemi Közösségért és Az Egyetemi Szakmai Munkáért kitüntetéseket ítélték oda. Végül a menza állapotára tekintettel intézkedéseket fogadtak el.

A felvételt készítette: Balázs Gusztáv

KITÜNTETETTJEINK

Lapzárta után értesültünk, hogy április 4. alkalmával a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetésben részesült dr. Csanádi György, egyetemünk professzora. Számos oktatónk, dolgozónk kapott még kitüntetést. Jövő számunkban ismertetjük névsorukat. (A szerk.)

★

Április 4. alkalmával másodszor ítélte oda egyetemi KISZ-bizottságunk nemrégiben alapított új kitüntetéseit. Első alkalommal, mint ismeretes, Forrai István végzős hallgató Pro Universitate-díjat, a szintén végzős Heimann Zoltán és Magyar Éva Az Egyetemi Közösségért díjat, Kalotay Kálmán pedig Az Egyetemi Szakmai Munkáért díjat kapta.

Az április 4-i ünnepélyen a Pro Universitate kitüntetést

Kollarik Amália,

a kereskedelmi kar dékánja vehette át, az egyetemi reformért és az egyetemi közművelődésért végzett több évtizedes kimagasló fáradozása elismeréseként.

Az Egyetemi Szakmai Munkáért kitüntetést érdemelte ki

Chikán Attila,

a Rajk László Szakkollégium alapító igazgatója, aki több mint egy évtizedes fáradságos munkával igyekezett jó feltételeket teremteni az egyetemi szakmai munkának és a közösségek kialakulásának.

Az Egyetemi Közösségért díjat nyerte el

Fóris György,

a Közgazdász most búcsúzó újságírója, aki egyetemünkön töltött közel egy évtizede alatt korrekt újságíróként, a Polvax volt vezetőjeként, táborok szervezőjeként és elmaradhatatlan gitárjával, munkájával az egyetem „lelkeként" nagyon sokat tett az egyetem közösségéért.

★

Köszönjük sokéves önzetlen munkájukat.

KISZ-bizottságunk javaslatára a forradalmi ifjúsági napok alkalmával a KISZ Központi Bizottsága kitüntetéseket ítélt oda egyetemi közéletünk több egyéniségének. Több éves kiemelkedő munkájáért a Kiváló Ifjúsági Vezető kitüntetésben részesült

Balogh László,

aki a KISZ-bizottság oktatási reform-felelőseként és több más poszton példamutatóan, kiemelkedően és szerényen tevékenykedett, kitűnő tanulmányi eredménye és szakmai tevékenysége mellett.

Szintén Kiváló Ifjúsági Vezető kitüntetést nyert el

Némethi Gábor,

aki jelenlegi posztján, az oktatói KISZ-szervezet titkáraként és korábban, diák kora óta sok más tisztjében kiegyensúlyozottan, lelkiismeretesen dolgozott sok éven át.

Aranykoszorús KISZ-jelvényt kapott

Jung Zsuzsa,

aki éveken át a Klub Közlöny felelős szerkesztőjeként, ezenkívül instruktorként és számos más helyen szerényen, nagy lelkiismeretességgel, fáradhatatlanul dolgozott a közért.

Szintén Aranykoszorús KISZ-jelvényt érdemelt ki

Kerékgyártó Júlia,

aki amellett, hogy pártcsoport-bizalmi és a budapesti pártbizottság tagja volt, a KISZ-nek és a hallgatói közéletnek is megbízható, jeles aktivistája volt.

A KISZ KB Dicsérő Oklevelét nyerte el

Kissné Ladányi Éva,

aki a KISZ-bizottság tagjaként, oktatási reform-felelőseként és munkabizottsági tagjaként végzett rendkívüli megbízható munkát, kitűnő tanulmányi eredménye és számos tanulmányi verseny-, TDK-első díja mellett.

A KISZ KB Dicsérő Oklevelét kapta

Luxné Magyar Erika,

aki a Studium Generale szakbizottságban, a középiskolások felvételi előkészítésében szerzett érdemeket. Kitüntetésén keresztül az SG kevésbé látványos, de nagyon hasznos tevékenységét is elismerni próbáltuk.

Szintén a KISZ KB Dicsérő Oklevelét vehette át

Tétényi Tamás,

aki szerteágazó közösségi tevékenységét a Rajk László Szakkollégiumban, az SG-ben, az énekkarban, a KISZ oktatási munkabizottságában és a pártalapszervezeti vezetőségben végzi odaadóan és megbízhatóan.

Köszönjük kitartó fáradozásukat és gratulálunk megérdemelt kitüntetésükhöz!

KISZ-bizottság

MŰANYA(G)

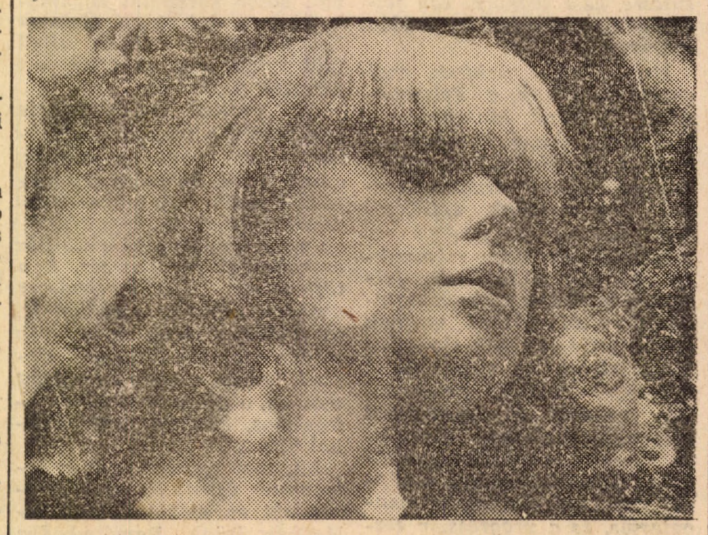

Fotó: Bandl Tamás

Nyelvi fórum

A nyelvoktatás javasolt új rendjéről tartottak fórumot március 24-én. *Kollarik Amália*, a kereskedelmi kar dékánja üdvözölte az „aktív munkaértekezleten" a Nyelvi Intézet megjelent képviselőit és a diákokat. Elmondta, hogy az 1981-es őszi ifjúsági parlament óta sok minden történt a nyelvi képzés színvonalának emeléséért. Felmérték és elemezték az egyes nyelvek tananyagellátottságát, féléves bontásban kidolgozták minden nyelv tananyagszükségletét, tananyagrendszerét, a hiányzókra tananyagírási tervet készítettek, amelyek alapján intenzív tananyagíró tevékenység vette kezdetét. Jó néhány el is készült már közülük, ezeket átadták szakmai lektoroknak. Mindennek eredményeként az 1983/84-es tanévet elég jó nyelvi tananyagellátással lehet majd elkezdeni. Ezen túl óradíjemelésre, átcsoportosításokra, új státuszok teremtésére került sor. Ezek eredményeként a nyugati nyelvek óráinak 75%-át — ezen belül a legtöbb gondot okozó angol órák 80%-át — belső tanárok látják el. Mindez biztató a jövőre nézve — fejezte be a kar dékánja.

Kovács Ferenc, a Nyelvi Intézet igazgatója ismertette ezután a fórumon megvitatásra került képzésfejlesztési javaslat kidolgozásának körülményeit, állomásait és hangsúlyozta, hogy a tervezetet komoly, szorgalmas, elszánt hallgatókra építették.

A nyelvi képzés új rendjére vonatkozó javaslatot az alábbi táblázatban foglalták össze.

	Nyelvigényes szak		Nem nyelvigényes szak			
Félév	1. nyelv	2. nyelv	1A	1B	2A	2B
1.	8	-	8	4	-	-
2.	8	-	8/sz/	4	-	-
3.	8	-	8	4	8	-
4.	8	-	8	4/sz/	8	-
5.	4	8	4	-	8	4
6.	4	8	4	-	8	4
7.	4/sz/	8	4/sz/	-	8/sz/	4
8.	-	8	-	-	-	4/sz/
9.	-	8/sz/	-	-	-	-

A táblázat adatai a heti óraszámra vonatkoznak.

Hozzászólásaik során a hallgatók részletes tájékoztatást kértek az új rendszerről, szakonként és évfolyamonként „végigjárták" a nyelvtanulás itt javasolt útjait. Problémaként említették, hogy bár ez a rendszer egy-egy nyelvből összesen nem ad lényegesen több órát, mint a mostani, a koncentráltabb képzési idő miatt azonban a heti óraszáma több esetben a jelenleginél magasabb, jelentősen terheli tehát az órarendet és néhol nem szerencsés vizsgasűrűsödést is eredményez.

Az egész rendszerre vonatkozó módosító javaslata volt *Pirityi Katalinnak:* a nyelvigényes szakokon az első nyelv szigorlatának előrehozását javasolta a 6. félévre, úgy, hogy az 5. és 6. félévben heti hathat óra készítse ezt elő. A második nyelv elsajátítását az eredeti javaslattal ellentétben heti 6—6—8—10—10 (szigorlat) szerinti növekvő intenzitású képzéssel javasolta, s egy-két esetleges változtatás konzekvenciáit jelölte a nem nyelvigényes szakokra vonatkozóan is. A Nyelvi Intézet képviselőit nem győzte meg ez a javaslat, mivel az az új elképzelés lényegétől fosztaná meg a nyelvoktatást, ugyanis szerintük a nyelvtanulás kezdetén van szükség az intenzív oktatásra, ami után csökken az óraszám. Azt is kifogásolták, hogy a szakmai alapok elsajátítása elengedhetetlen a szigorlat eredményes letételéhez, s végül a túl korai (6. félévi nyelvi szigorlat után a hosszú szünet felejtést okoz.

A munkaértekezlet tapasztalatait Kollarik Amália foglalta össze: a hallgatók véleményéből az rajzolódik ki, hogy a Nyelvi Intézet által javasolt rendszert jobbnak tartják a jelenleg működőnél, akkor és csak akkor, ha az intenzívebb nyelvtanulást egyéb órarendi változtatások, óraszámcsökkentés is támogatják. A munkaértekezlet hasznos tapasztalatait felhasználják a javaslat egyetemi tanácsi vitájában — zárta le a nyelvi fórumot Kollarik Amália.

mg

Miért lassú a könyvtár?

Idézet egy szerkesztőségünkhöz érkezett levélből: „A diákpadot már régen otthagytam, de az egyetem könyvtárát mindig szívesen használtam. A „kölcsönző" azonban az új helyen, sajnos, olimpiai csúcsot állított fel: 1983. III. 10-én 14 órakor, a „Kérőlapot" a négy kislányok egyike felküldte a raktárba, de 15.35-ig nem kaptam meg a könyvet, és a „kérőlapot" sem küldték vissza ez ideig...

Gondolom, mint akkor sem voltam egyedül, másokkal is előfordul az idővel való nemgazdálkodás hihetetlen módja!"

Mivel az tényleg gyakori eset, fölkerestük az olvasószolgálat vezetőjét, Klug Ferencet.

— Miért van az, hogy ez a látszatra igen korszerű berendezés képtelen időben kiszolgálni az olvasókat?

— Elsősorban azért, mert a lift — tapasztalatunk szerint — nem könyvtári célokra készült. Valószínűleg kiválóan működne egy szállodában, vagy egy étteremben, de nem itt. Ugyanis, ha megnyomják a raktár szintjének a gombját, attól a lift még nem megy föl csak megszólal egy csengő a raktárszinten, hogy hívják föl a liftet. Ezt a konstrukciót küldeni nem lehet, csak hívni. A raktár viszont két szinten helyezkedik el, és influenzajárvány idején megtörténik, hogy a két szinten csak egy raktáros dolgozik, így aztán gyakran meg sem hallja a csöngetést. Ha mégis meghallotta, még mindig nem tudja, melyik liftet kell hívni.

— Hogy próbálnak ezen segíteni?

— Egy darabig bevált az a módszer, hogy az egyik liftet az alsó, a másikat a felső szintre küldjük. Persze ehhez az kell, hogy mindkét lift működjön. De olyan is volt már, hogy egy nap alatt háromszor elromlott valamelyik.

— Nyilván garanciával vette az egyetem...

— Persze, sőt szerelő is van hozzá, de elég nehéz megtalálni, főleg munkaidő után, és amíg nem érkezik meg, egy lift szolgálja ki mindkét emeletet.

— Sokszor üresen megy föl a lift, mert a huzat kifújja a kérőlapot — szól közbe a pultnál a hölgy.

— A technikai fogyatékosságok mellett mi akadályozza még a munkát?

— Mint már utaltam rá, a létszámhiány. A járvány óta feleannyian vagyunk. Egy könyvtárban elég nehéz elkerülni a fertőzést. De a teljes létszámunk sem elég. Nagyon kevés a középfokú könyvtárosi végzettségű dolgozónk, felsőfokú pedig nincs is.

— Ideális esetben mennyit kell majd várni a könyvekre?

— Szeretnénk elérni, hogy tíz percen belül teljesítsük a kéréseket.

— Mit tudnak tenni ezért?

— A könyvtárnak ez még csak próbaüzeme. El kell telnie egy-két hónapnak, míg a munka begyakorlódik. Bízunk benne, hogy a személyzet is kiegészül, visszajönnek a betegek, esetleg új munkaerőt kapunk.

— Reméljük a legjobbakat!

— Mi is, hiszen minket éppúgy idegesít ez a jelenlegi állapot. Akinek van valami épkézláb javaslata, a pultokon elhelyezett piros „kívánságkönyvbe" beírhatja. Minden ötletnek nagyon örülünk!

Ónody Tamás

Koordinációs fórum

„Az első évfolyam helyzete egyetemünkön" című, *Szilvásy György* aláírással ellátott anyagot tárgyalt első napirendi pontként a koordinációs fórum március 24-i ülése.

Az előterjesztés többek között ezeket tartalmazta: „Jelenleg az első évfolyammal majdnem minden tevékenységi terület foglalkozik, átgondoltan és szisztematikusan azonban — talán az instruktori gárdát kivéve — úgyszólván egyik sem. Még kevésbé van koordináció e tevékenységcentrumok között. Az említett instruktori rendszer sem képes a követelményeknek minden esetben megfelelni.

Az instruktorok és az évfolyam vezetősége erőfeszítéseiket leginkább arra összpontosítják, hogy az egyes csoportokat közösséggé alakítsák, illetve kialakítsák az évfolyamtudatot, valamiféle egységet kovácsoljanak a négyszáz emberből, holott sem a csoport, sem az évfolyam nem él tovább egy évnél. (Felsőbb éveken az évfolyam nem is jelenik meg az egyetemi porondon.) Az említett törekvéseket nem koronázza siker, *a tapasztalatok szerint az elsősök zöme elvész az egyetemi közélet számára a következő években.*

Az említettekből azt a következtetést lehet levonni, hogy az instruktorok, az évfolyam vezetőinek egyik feladata az egyetemi mozgások, közélet bemutatása a maga teljességében, illetve a cselekvő részvételre való ösztönzés ebben a közéletben. Ennek érdekében *az instruktoroknak még szorosabban együtt kell működniük a különböző tevékenységi területekkel*, de fordítva is. Biztosítani kell azt, hogy az elsős — függetlenül instruktora beállítottságától — rendelkezzen mindazon információkkal, melyek elengedhetetlenek, ha be akar kapcsolódni az egyetemi vérkeringésbe, méghozzá úgy, hogy választhasson is (...)

Fontos az, hogy az elsősök megnyerése az egyes feladatok elvégzésére, *az egyes tevékenységi körökhöz való csatlakozásra nem jelenti azt, hogy közben a többit jelentéktelennek, szükségtelennek mutatjuk be.* A tájékozódás megkönnyítése a feladat, nem pedig a dezinformálás, a választási lehetőségek szűkítése (...)

Az információáramlás biztosítása érdekében egyebek mellett a következőket tegyük: az év elején *adjuk az elsősök kezébe az egyetem közéletét bemutató kiadványt*, melynek szerkesztését a KISZ-bizottság felelőse végezze el, de a szerkesztésben a korábbiaknál aktívabban működjenek közre az egyes tevékenységcentrumok is! A nyári szünet kezdetéig minden terület adja le ismertetőjét úgy megfogalmazva, hogy azt a középiskolákból éppen csak kikerült hallgatók is „élvezettel" olvassák! Szükséges az egyetemen olyan *központi hirdetőtábla létrehozása, amelyen minden lényeges információ naprakészen megtalálható* és tudni lehet, hogy mit, melyik helyen lehet megtalálni. Célszerű, hogy a hirdetőtáblát részekre osztva az egyes tevékenységi körök gondozzák. A központi táblán kívül pedig csak rendkívüli esetekben (pl. KEN) helyezzünk el hirdetést. (Ez egyébként megegyezik az állami vezetés igényével (...)"

A vita lényegében két probléma körül zajlott. Az instruktorok vezetői az írás valamiféle burkoltan az instruktorok munkáját kifogásoló élére gyanakodtak. Ezt tükrözte kérdésük is — mikor, miben, milyen következményeknek nem felelt meg az instruktorok munkája —, melyre Szilvásy György válaszolt. Nem az instruktorokat támadó előterjesztés ez — csupán arról van szó, hogy az elsősökkel való törődés nem kizárólag az ő dolguk, nem csak az ő feladatuk, felelősségük kell hogy legyen. A másik probléma volt — némi kölcsönös félreértések közepette —, hogy mennyiben kell az elsősöknek azzal a részével foglalkozni, amely másodévtől elvész az egyetemi közélet számára, mennyiben hagyatkozunk a közéletbe kerülőkkel, az odaigyekvőkkel való törődésre. (Az információ biztosítása, meggyőző tevékenység közéleten kívüliek számára, illetve kellenek-e újabb tevékenységi lehetőségek és mik ezeknek az anyagi feltételei stb.) Elhangzott, hogy enyhítenünk kell tapasztalataink átadásával tanulmányi kiszolgáltatottságukon, orientálni kell őket, hogy az általunk kihagyott lehetőségeket ők már ne hagyják ki.

A továbbiakban egyebek között Csata Sándor elmondta, hogy a tisztességes felkészülés lehetőségének biztosítása céljából a KISZ felsőbb vezető szerveivel összhangban *az ifjúsági parlament őszi megrendezéséért szállnak sikra szemben a májusi időponttal.*

Végül B. Kiss Tamás tolmácsolta a KISZ-bizottság meghívóját. *Szeretnénk egy igazi, nagyon jó közművelődési tábort szervezni*, az egész egyetem számára, *április 8—10. között, Szolnokon.*

K. S.

Gondolkodók?

Fotó: Sass Ákos

Órales

Miért mérgezed minden nap
azzal magad, hogy nem
érdemes?
Nem érdemes elmondani,
beszélni arról,
hogy nem így képzelted el ezt
az öt évet,
hogy nem érzed: te is
beleszólhatsz,
hogy hiányérzeted van . . .
Jöjjünk végre össze. Üljünk le.
Beszélgessünk.
(Ambrus Lajos:
Pium desiderium)

Egy nagyon érdekes és legalább annyira nehéz feladatra vállalkoztam, amikor vettem a bátorságot, hogy egy másik csoport szemináriumára menjek be, és aztán elbeszélgessek a diákokkal és a szemináriumvezetővel arról, mi a véleményük az általam látott óráról. Kívánságomat, hogy meglátogathassam az órát, a diákok is és a szem.-vezető is közvetlenül a szeminárium előtt tudta meg. Választásom az 1/3-as csoportra esett, egyrészt mert viszonylag sok ismerősöm van a csoportban, másrészt pedig proszemináriumról ismerem a szem.-vezetőjüket, Bara Zoltánt. Elhatározásomban az is közrejátszott még, hogy a csoport pg-vizsgaátlaga az évfolyam pg-átlaga alatt messze maradt. A keddi óra után (február 22.) először a hallgatókkal beszélgettem arról, mi volt a véleményük az óráról, mit vártak, illetve vártak a szemináriumoktól stb. Ezután került sor egy beszélgetésre Bara Zoltánnal. Az végül is, hogy ez volt a beszélgetések sorrendje, pusztán a véletlenen múlt.

Bevezetőül még néhány szót a szemináriumról. Az órának két sarkalatos pontja volt. Az egyik a táblára felkerült, a diákok által feltett kérdések közös megbeszélése, a másik pedig a kötelező olvasmányok főbb gondolatainak kiemelése, a belőlük készült kiselőadások kapcsán, amiket szintén a hallgatók tartottak.

— A felírt kérdések kapcsán felvetődött bennem, hogy ezek a kérdések valódi kérdések-e vagy csupán a célból készülnek, hogy inkább mi kérdezzünk, mint a tanár?

A: Szerintem a kérdések valódi kérdések, problémákról árulkodnak. Nagyon tetszik, hogy Bara sok olyan dolgot is kibogoz belőlük, amik valahol a hátsó perifériákon lappanganak, de ugyanakkor megbújnak a te kérdéseidben is.

— A kiselőadásokra oda tudtok-e és oda szoktatok-e egyáltalán figyelni?

A: Én például tegnap is odafigyeltem. De azért nem ártana az előadónak jobban felkészülnie az anyagból éppúgy, mint a hallgatóknak.

— Hogy érzitek, milyenek a szemináriumok? Jók, rosszak, unalmasak? Vártatok tőle valamit?

B: Én csalódtam a szemináriumban, óriási vitákat vártam, jó beszélgetéseket.

— S miért nem ilyenek?

B: Belefáradtunk.

A: Ne haragudjatok, de az unalmas órákról mi is tehetünk. Ha, mondjuk, azt a 18 oldalt nem 20 perc, hanem másfél óra alatt olvasnánk el, és el is olvasná mindegyikünk, azért más lenne.

C: Szerintem az a probléma, hogy Bara sokat vár tőlünk. Főleg a gondolkodásmódra áll ez: olvasd el a könyvet, a jegyzetet, a kötelező olvasmányt, és még önálló véleményed is legyen. Na és pontosan mi sem tudjuk, hogy mit várunk a szemináriumoktól!

— Ezeket a problémákat nem próbáltátok megbeszélni a szemináriumvezetőtökkel?

C: Próbálkoztunk már vele, de volt, aki túl nyersen fejezte ki a véleményét, mások meg azt mondják, mit szúrjak ki magammal, inkább hallgatok.

— Konkrétan a tegnapi szemináriumról mi a véleményetek?

D: Szerintem a tegnapi nagyon jó szeminárium volt.

E: Mindegyiken jót lehet aludni, csak ne az első sorban üljön az ember.

F: Az utóbbi idők legjobb szemináriuma volt. Bara kiemelte a kiselőadások lényegét, mindegyik kérdést megbeszéltük. Ha mindegyik ilyen lesz, akkor szuperek lesznek. Bár hozzá kell tenni, hogy ez az anyag világosabb érthetőbb, és úgy tűnik, jobban is szereti, ami kétségtelenül meghatározó.

Íme, Bara Zoltán véleménye:

— Szerinted milyen volt a keddi szeminárium?

BARA ZOLTÁN: Ebben a félévben ez volt a második szeminárium. Változtattam az eddigi tanítási módszeremen. Eddig nagyobb teret engedtem a vitának, aminek kétségkívüli pozitívuma volt, hogy többen bekapcsolódtak a munkába, de hozzá kell tennem, hogy ez a csoport az átlagosnál is passzívabb. Most szűkebb keretet szabok a vitának, a fő kérdések felkerülnek a táblára, ezzel önfegyelemre is és szigorúbb rendben való gondolkodásra is ösztönzöm őket. A két szeminárium tapasztalata azt mutatja, hogy még nem tudtak teljes mértékben alkalmazkodni. Hat-nyolc ember bekapcsolódik a vitába, a másik fele nem, de azért ők is odafigyelnek. Ezt az odafigyelést megérzi az ember. Nem szólítok fel senkit, mert szerintem egy egyetemistában kell hogy legyen annyi önbizalom, hogy önként mondja el a véleményét. Ennek az az ára, hogy a beszélgetések nehezebben alakulnak ki, ám úgy érzem, hasznosabb szemináriumokat tudunk produkálni.

A kiselőadásokat a kötelező irodalomból tartják önkéntes alapon. Ezekre a kiselőadásokra nem mindig kerül sor. Amiért is szükség van rájuk, az egyrészt az, hogy az olvasottsági kultúrát növeljük. A kérdéseket mindig mások állítják össze. Vagy ők teszik fel a kérdéseiket, vagy begyűjtik a csoportban felmerülteket. A kérdések után fellépő csendtől nem félek. Lehet azt érezni, hogy az adott pillanatban a csend gondolkodást takar-e vagy sem. Ez mindenesetre egy gondolkodó társaság.

— Szerinted mi a célja a szemináriumnak?

— Jó lenne, ha a szeminárium funkciói minden tanár számára világosak és egységesek lennének. A szemináriumi munka nagyon sokféle lehet, a szemináriumvezetőtől függően. Ennek tisztázása még nem merült fel a tanszéki értekezleteken, de ennek okait most nem kívánom kutatni. Az én véleményem szerint a pg-szeminárium egy plusz felkészülési segédeszköz a nappalisoknak. Akkor érzem hasznosnak, ha gondolkodni tanít meg, ezt tartom egyik fő funkciójának, a másiknak pedig azt, hogy a tananyag elsajátításához szükséges útmutatást megadja. Már ezek megvalósításában is óriási eltérések lehetnek a szemináriumvezetők között. Például a tankönyvet betűről betűre veszik át, vagy a fő összefüggéseket emelik ki . . . És persze vannak még járulékos céljai is, például az előadás kapcsán felmerülő problémák tisztázása vagy új információk szerzése az adott probléma szélesebb horizontú tárgyalásához.

— A szem.-vezetőt mennyiben befolyásolja az, hogy hogyan viszonyul a tanítandó anyaghoz?

— A lehető legnagyobb mértékben. Elvégre senki sem bújhat ki a saját bőréből. Olyan anyagot nem lehetne, véleményem szerint, tanítani, amit nem tartanak jónak a szem.-vezetők. Bizonyos körülmények azonban rákényszerítik őket erre.

— Említetted, hogy vannak állandó emberek, akik bekapcsolódnak a szemináriumok munkájába. Ez nem hordozza-e magában azt a lehetőséget, hogy a többiek abszolút elkedvetlenednek a közbeszólástól?

— Nézd, valami módon mindenkit igyekszem szólásra bírni. A célom az, hogy a lehető legtöbben kapcsolódjanak be a beszélgetésekbe, annak ellenére, hogy nem szeretem felszólítgatni a hallgatókat. Ám a tömeges oktatás — szemináriumon húsz ember számomra már tömeg — nem képes mindenkihez alkalmazkodni. Én az elit réteghez alkalmazkodom. Ennek ellenére nem mondok le arról, hogy a többieket is bevonjam a munkába. Lehetőséget teremtek erre azáltal, hogy visszatérünk bizonyos problémákra, lassabban haladunk stb.

— A csoport tagjai említették a velük folytatott beszélgetés során, hogy kész közgazdász-gondolkodásmódot várs tőlük. Hogyan lehet ezt megalapozni? Hogyan tudod azt elérni, hogy tényleg kialakuljon ez?

— Megpróbálom mindenkivel megértetni, hogy miről is van itt szó. Azt próbálom tudatosítani, hogy a megértés csak az első fázis. A második az anyag reprodukálása, illetve annak visszaadása. A reprodukálást gyakoroljuk a szemináriumokon, az anyag visszaadására pedig a vizsgán kerül sor. Ki kell hogy alakuljon mindenkiben az a tudat, hogy ezt az utat végig kell járnia.

A beszélgetések során megkérdezték tőlem, nekem mi a véleményem a szemináriumról. Az első félévben rossz szemináriumaim voltak, kivéve az utolsót. Most, a második félévben, még nem volt, mivel az új szem.-vezetőm beteg. Az év kezdetétől valami nagyon illuzórikus szeminárium élt a fejemben, ami viszont összedőlt az első félévben. Most kezd kialakulni bennem egy reálisabb kép, amihez nagyban hozzájárult ez a látott szeminárium is. Egyetértek Bara Zoltánnal a szeminárium funkcióit illetően, és azt hiszem, ők már jó úton vannak ezek megvalósítása felé.

Czakó Erzsébet

Felhívás tanulmányi versenyre!

A politikai gazdaságtan tanszék a hagyományoknak megfelelően az 1982/83-as tanévben is meghirdeti a politikai gazdaságtan tanulmányi versenyt.

A tanulmányi verseny célja, hogy a politökonómia elméleti kérdései iránt érdeklődő haligatókat bevezesse a kutató tevékenységbe, és hogy fórumot nyújtson az elért eredmények elismerésére. A tanulmányi versenymozgalmat a hallgatók későbbi tudományos tevékenysége (pl. TDK) megalapozásául szánjuk.

A TANULMÁNYI VERSENY KERETEI

Ebben a tanévben a tanszék kollégái által meghirdetett témákból kívánjuk elsősorban ösztönözni a hallgatók jelentkezését. A témavezető tanárok szakmai segítséget nyújtanak. Az e körökben folyó munkák eredménye kerülhet a témavezető javaslata alapján versenyre. Más témákból is lehet versenydolgozatot készíteni, de ekkor kérjük a témavezető tanár nevének az előzetes bejelentését és véleményezését a végzett munkáról.

A versenyben való részvétel első fázisa az e körökben való részvétel és egy versenydolgozat elkészítése. Második fázisban a versenydolgozatokat megadott szempontok szerint két opponens írásban értékeli, majd a legsikeresebb dolgozatok előadásra és vitára kerülnek.

A versenydolgozatoktól a következő tartalmi és formai követelményeket várjuk el: Minimális alapkövetelmény, hogy a dolgozat tükrözze a hivatalos tananyag alapos ismeretét. Ezen túlmenően a szerző tegyen tanúbizonyságot egyéb szakirodalmak jó megértéséről, feldolgozásáról és alkalmazásáról is. De ugyanúgy értékes az is, ha a dolgozat — jellegétől függően —, önálló adatfeldolgozást, illetve empirikus felmérést tartalmaz. Nem megfelelő azonban az a dolgozat, amely nem törekszik az összegyűjtött adatok értékelésére, azokból elméleti következtetések levonására.

(A tartalmi és formai követelményekről részletesebb tájékoztatást a témavezetők adnak.)

A dolgozatnak lehet egy vagy több szerzője is.

A dolgozat terjedelme 15—20 gépelt oldal körül mozogjon, de 40 oldalnál ne legyen több, kollektív munka esetén sem. A dolgozatokat 2 példányban kell benyújtani.

A DOLGOZATOK BENYÚJTÁSI HATÁRIDEJE 1983. ÁPRILIS 20.

A tanulmányi versenyre elsősorban I. és II. éves hallgatók jelentkezését várjuk. Tekintettel azonban arra, hogy a megadott témákat a témavezetők tudományos diákkör jelleggel fogják működtetni, lehetőség van felsőbb éves hallgatók jelentkezésére is.

A legsikeresebb versenydolgozatokat a tanszék anyagilag is díjazza. E célra az egyetem 10 ezer forintot bocsát a tanszék rendelkezésére.

TÉMAJEGYZÉK ÉS TÉMAVEZETŐ A TANULMÁNYI VERSENYHEZ

1. Bauer Ilona: Az árrendszer szerepe a szocialista gazdálkodásban (árcentrum, ármechanizmus, árpreferenciák, versenyár)

2. Bedő Gyula: A gazdasági szerkezet és hatékonyság összefüggéseinek aktuális kérdései hazánkban.

3. Bihari Péter: Állami szektor működésének sajátosságai a fejlett tőkés országokban.

Munkaerőpiac szegmentálódása, munkanélküliség globális és strukturális formája, munkanélküliek segélyezési rendszere — gazdasági meghatározottságok.

4. Bock Gyula: A termelési mód belső összefüggései (összhangtörvény értelmezése, tulajdonviszonyok meghatározottsága, szervezeti és intézményi rendszer szerepe. „A szabad termelők társulása" utópia vagy reális cél? . . .)

5. Falusné Szikra Katalin: A kistulajdon szerepe a szocialista gazdaságban. (Megtalálható: tanszéken, vagy tel.: 176-530, 650-653).

6. Gacsályi István: Árelmélet, Magyarország árrendszere, (ár és érték kapcsolata belgazdaságban és külgazdaságban.)

7. Hámori Balázs: Az improduktív szektor közgazdasági problémái. Lehetséges-e racionális gazdálkodás az improduktív szektorban?

8. Kappanyos Vince: A fogyasztás szerepe a szocialista gazdasági rendszerben. A fogyasztási struktúra változásai.

9. Kocsis Károly: Fogalmak és módszer Kornai János: A hiány c. könyvében.

10. Nyári Mária: A vállalati szervezeti formák mobilitása (struktúra változás) a tőkés és szocialista országokban.

11. Poszmik Erzsébet: Kereseti arányok, szélsőséges (magas, illetve alacsony) jövedelmek képződése Magyarországon.

12. Rácz Károly: Agrárközgazdaság elméleti kérdései, agrárfejlődésünk jellege és jövője.

13. Reszegi László: Vállalati gazdálkodás. Magyar vállalatirányítás.

14. Simonits Zsuzsa: Az árszínvonal emelkedés társadalmi hatásai: az életmódra, a fogyasztási szerkezetre, jövedelmek képződésére; társadalmi rétegződés, vagyonosodás, kisvállalkozások.

15. Szabó Katalin: Monopólium, verseny, piac. Konkurrencia Magyarországon. Hatalmi és politikai tényezők a gazdaságban.

16. Tóth Ferenc: A nemzetközi munkamegosztás elmélete, integrációk, tőkés és szocialista vállalati kooperációk.

17. Vámosi Sándor: A modern köztulajdon marxi felfogása. Kísérlet a szocialista tulajdonforma lényegének meghatározására. A tevékenységcsere elmélete, mint az árucsere formájánál átfogóbb elméleti keret. A tevékenységcsere történelmi típusai. Polányi Károly integrációs formáinak alkalmazása ezek vizsgálatánál.

18. Vajda Lajos: Bérszabályozás, a munkaerőgazdálkodás.

Megjegyzés: Az egyes témákat a témavezetők részletesen ismertetik. A foglalkozások ideje a témavezetők felkeresése után személyesen megbeszélhető.

Hogyan kell TDK-t írni?

Erről beszélgettem Bakacsi Gyulával (IV. ipar), aki már két TDK és több versenydolgozat szerzőjének vallhatja magát.

— Ha már dolgozat írásáról van szó, kezdjük rögtön az elején: hogyan lehet kiválasztani a témát?

— Az ember foglalkozik valamilyen témakörrel, amelyről így viszonylag átfogó, de felszínes ismeretei vannak. Ebből azután vagy adódik a komolyabb foglalkozást igénylő téma, vagy ki kell választani. Az alaptájékozottság származhat az egyetemről (tantárgy, blokk, proszeminárium), vagy máshonnan, pl. a Szakkollégiumból. Vannak olyan alapmunkák, amelyeket feltétlenül érdemes elolvasni és közben az ember előbb-utóbb talál egy érdekes témát, amire azt mondja, hogy „ez az!". A következő feladat kideríteni, hogy hol lehet a gyakorlatban utánanézni és ez mindjárt be is határolja a témakört.

— Mi a teendő, ha megvan a téma?

— Ez attól függ, hogy irodalomfeldolgozás-e, vagy gyakorlati tapasztalatokra épül. Ha irodalomfeldolgozás, először el kell olvasni az alapmunkákat, és a témához tartozó speciális irodalmakat. Az alapmunkákat mindenképpen érdemes többször elolvasni, mindig mondanak valami újat. Az olvasással párhuzamosan jegyzetelni is kell.

— Tapasztalataid alapján hogy a legcélszerűbb jegyzetelni?

— Az első és legfontosabb: semmiképpen sem füzetbe (pláne, ha nem lehet lapot kitépni). Az írásnál ugyanis megőrül az ember a lapok forgatásától a szükséges rész keresésekor, nehéz beszúrni és rendet teremteni, körülményes a sorrend összeállítása. Az én módszerem a cédulázás és ezt ajánlom mindenkinek. Egy cédulára csak egy gondolatot szabad felírni (még ha egészen rövid is) és csak a lap egyik oldalára. Érdemes minden olvasott, illetve közben magadban felmerült gondolatot felírni, persze megkülönböztető jelzéssel. Nálam minden cédulán szerepel az illető könyv betűjele és az oldalszám. A cédulákat úgy érdemes rendszerezni, hogy előbb el kell készíteni a vázlatot, majd vázlatpontok szerint csoportosítani az összegyűjtött anyagot. Már itt meglátszik a cédulázás előnye: a gondolatmenet felépíthető és rugalmasan kezelhető. Gyorsítja és átlátekinthetővé teszi a munkát, könnyebb a logikus felépítés.

Ha a dolgozat gyakorlati jellegű, az ember kimegy a vállalathoz vagy a konzulenshez. Ott lapokra ír, és utána minél előbb szét kell írni az anyagot cédulákra, hogy még az is rájuk kerüljön, amit esetleg nem sikerült lejegyezni, de még nem merült feledésbe.

— Ha befejeződik az anyaggyűjtés, el lehet kezdeni a lényegi munkát. Ez hogy történik?

— A dolgozatot külön oldalakra érdemes írni, ezzel idő és küszködés takarítható meg. Egy-egy leírt gondolatmenet átolvasása után, így könnyűszerrel lehet javítani, a sorrendet módosítani, hiszen nincs akadálya a lapok szétvágásának, összeragasztásának. Ha szúrni is. Feltétlenül meg kell szellős az írás, könnyebb beoldani az olvasott művekre való hivatkozást (általában lapszámmal és a kiadás évével együtt).

A téma feldolgozásának különböző szakaszaiban érdemes írásba foglalni gondolatainkat — erre lehetőséget nyújtanak különböző tanszéki versenyek, kari TDK-k stb. Így rendezhetők a gondolatok, gondolatmenetek és a felmerülő újabb problémákat is könnyebb megvitatni írott anyag alapján, akár önmagunkkal is. Rákényszerít a téma logikus, átgondolt végigvitelére, ami egyúttal az emberben való belső elrendeződést is elősegíti. Közben a gondolkodásmód fejlődik, változik, az ismeretek bővülnek.

Ki kell alakítani egy egységes rövidítés-rendszert, ami egyrészt gyorsítja a dolgozat írását, másrészt, ha idegen gépeli, az is könnyen megszokhatja és kisebb az elírás, tévedés veszélye. Csupán tanácsként mondom, hogy még a kéziratot érdemes hozzáértővel elolvastatni és a gépelés után újra átnézni, kijavítani az anyagot. Nem árt időben keresni olyat, aki elvállalja a gépelést és előre megtudni, hogy mennyi időt vesz majd igénybe.

— Mekkora a dolgozat írójának szakmai szabadsága?

— Az író joga az idézett kérdéseket tárgyalni, csoportosítani, vitatni (ez nem etikai kérdés). Ha viszont szóbeli az információ, utána kell járni, hogy jól értette-e, jól írta-e le az elmondottakat, a beszélő hogyan gondolta valójában és egyáltalán megjelenhet-e. Az informátornak lehetnek formai ellenvetései, pl. „nem így mondtam", „nem ezt értettem alatta", — ezeket figyelembe kell venni és kötelező kijavítani. Ha viszont tartalmi kifogása van pl. az író véleményét kifogásolja, azt nem kell feltétlenül respektálni. Egyébként nem okvetlenül szükséges saját gondolatot is belevinni.

— Milyen tanácsokat adnál a szerkesztéshez?

Mindig bevezetővel kell kezdeni, amiben érdemes körülhatárolni, hogy miről akarsz, illetve nem akarsz írni, kivel vitatkozol, kinek a gondolatmenetét követed, pl. valamelyik könyve alapján. Ha valaminek egyéb vonatkozásai is vannak, érdemes jelezni, hogy arra nem kívánsz kitérni (így nehezebb belekötni). Meg lehet köszönni a dolgozathoz kapott segítséget.

Nagyon kell vigyázni a belső arányosságra — az azonos súlyú gondolatmenetek, témák hasonló terjedelműek kellenek, hogy legyenek. Elég sok fogalmat definiálni, értelmezni kell. Vagy úgy, hogy mit értettek alatta, vagy pedig ha több szerzőtől idézel, érdemes kitérni arra, hogy ugyanazon fogalom alatt ki, mit ért, és te melyik értelmezést fogod használni. Így tényleges, tartalmi vitára lehet szorítkozni és el lehet kerülni a fogalmi, vagy a témakörrel összefüggő vitákat.

— Mire érdemes odafigyelni a védéskor?

— A felolvasáskor lehet taktikázni: Kiemelni a legérdekesebb vagy a vitatott pontokat, esetleg előadni olyan dolgokat, amelyek a beadás óta derültek ki — ezzel mindjárt védekezni is lehet a bírálatra. Szerintem az előadásra is érdemes cédulákat írni, csupán fő gondolataiban. Nem árt otthon elpróbálni a felolvasást, az időszűke (20 perc) miatt.

— Tudnál valamit mondani azoknak, akik még csak most küzdenek az első évfolyamdolgozatokkal?

— Legfeljebb azt, hogy csinálják meg jól, mert érdemes! Az ilyen dolgozatokra lehet később a TDK-dolgozatokat, sőt esetleg a diplomamunkát is alapozni. Például az én 93 oldalas TDK dolgozatom egy nyolcoldalas informatika dolgozatból nőtt ki, a másik TDK-m alapja pedig egy pg-versenydolgozat volt. Érdemes időben elkezdeni, mert akkor később lesz mire alapozni, lesz mit újrafogalmazni.

Székely Andrea

A forradalmi etatizmustól az önigazgatás felé

Beszélgetések Herédi Istvánnal a szocialista gazdaság működési modelljeiről (3.)

— A legutóbbi alkalommal az utolsó kérdést úgy fogalmaztuk meg, hogy tisztázni kellene, mennyiben tekinthető „elhajlásnak" E. Kardeljék „lázadása" a sztálini bürokratikusan centralista etatizmussal szemben, és hogyan bontakozik ki az önigazgatási gazdasági működési modell elmélete?

— Azt gondolom, az eddigi beszélgetések alapján belátható, hogy

Titóék 1948-as szembefordulása a Kominform határozatával nem jelentette a szocializmus ügyének elárulását, és valójában nem Tító, hanem Sztálin produkált elhajlást a marxizmus—leninizmus néhány fontos alapelvétől. (Ismeretes, hogy alig tíz év múlva — habár némi vonakodással és visszaéléssel — az elítélő országok kommunista és munkáspártjai visszavonták a korábbi vádakat; rehabilitálták a Jugoszláv Kommunista Szövetséget.

Az időlegesen felfüggesztett alapelvekhez való visszatérés viszonylag hamar megkezdődik, ám ez a folyamat még napjainkban sem fejeződött be; van bizonyos késlekedés, ami jogosan vált ki türelmetlenséget.

Ami a kérdés második felét illeti: E. Kardelj kiválóan ismerte mind a leninizmus nóvumait, mind pedig a sztálini visszarendezés belső logikáját, s nem utolsósorban a jugoszláv szocializmus addigi fejlődésének tapasztalatait. Ezen ismeretek birtokában hamar észrevette a forradalmi etatizmusban meghúzódó potenciális veszélyt. Azt ti., hogy ez az államközpontúság akaratlanul is átfejlődhet bürokratikus etatizmusba olyan viszonyok között is, amelyek lényegesen különböznek attól a feltételrendszertől, amelynek keretei között a Szovjetunióban kellett szocialista társadalmat formálni. És Kardelj igen gyorsan eljutott annak a felismeréséig is, hogy mi az a döntő faktor, amely a szubjektív szándéktól függetlenül alternatív politikai és gazdasági hatalmi szerkezeteket konstruál, azt, hogy ezen a faktoron múlik, miszerint az állam uralkodik a társadalom felett, vagy ez a viszony fordítottá válik. Itt arról van szó, hogy

ha a szocialista munkaformát direktiv típusú működési modellben gondoljuk el, abban az esetben, elkerülhetetlen az alapvető gazdasági (sőt politikai) funkciók állami felvállalása, s ezzel a társadalmi tulajdon államosítása.

Az is evidens volt számára, hogy a tőke, a magántulajdon bázisán nyugvó, árutermelői-értékmérő gazdasági intézményrendszer alkalmazása a szocialista társadalmi tulajdon elismerése mellett, ennek megsemmisítését eredményezné. Ilyen megfontolások eredményeként jut el E. Kardelj a Lenin által felfedezett kombinatív típusú működési modell gondolatához. Ebben a tekintetben tehát nem fedez fel semmi újat. Itt még „csak" arról van szó, hogy a Sztálin által trónfosztott NEP-gondolatot visszahelyezi jogaiba. Ami Kardeljnél túlmutat a leninizmus újdonságain — ha csupán az alapelveket tartjuk szem előtt, és eltekintünk az alapelvek kivitelezési megoldásainak újdonságaitól —, az legelőször is a NEP-gondolat, valamint az *Állam és forradalom*ban megfogalmazott naiv, utópisztikus önigazgatási elv szintetizálása, s ezzel egy konzisztens, kombinatív típusú önigazgatási modell megalkotása. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy ezt a szintézist — véleményem szerint — lehetőségként és nem valóságként már Leninnek *A szövetkezetekről* című tanulmánya is tartalmazta.)

— Az eddigiekből nem teljesen világos számomra, hogy az ön által konzisztensnek tartott önigazgatási modellnek melyek a legfőbb összetevői, és ezek között melyik az a döntő faktor, amelyre az imént utalt?

— Az anarchistákon kívül sohasem vitatta senki sem, hogy a szocialista forradalom nem szünteti meg teljes egészében az állam gazdasági funkcióit.

A kardelji önigazgatási modellben is az egyik fő tartópillér a központi állam, amely azonban a helyi államhatalmi és államigazgatási szervek mgasszintű autonómiáján épül fel. A modell másik nagy alappillére a társult munka szervezeteinek önigazgatasi létformája. Ez utóbbinak az a lényege, hogy a munkaszervezetek tagjai maguk alakítják meg gazdasági vezető szerveiket, amelyek törvények, társadalmi megállapodások és önigazgatási megegyezések által megszabott keretek között — utasítások nélkül — önállóan gazdálkodnak. A harmadik alkotórész — „az egységes jugoszláv piac" intézményrendszere.

Ez a „szentháromság" mint kombináció fejezi ki a kardelji önigazgatást. És még mielőtt válaszolnék arra a kérdésére, hogy melyik az a bizonyos döntő faktor, néhány szót talán arról, hogy ezt a modellt milyen megfontolás alapján nevezik önigazgatásnak? En úgy látom, hogy az elnevezéssel, annak indoklásával maga Kardelj sem igen törődött. Számára csupán az volt a fontos, hogy az elnevezéssel élesen elhatárolja ezt a modellt a bürokratikus etatizmustól, tudva azt, hogy ez a modell egyáltalában nem zárja ki magából az államigazgatási mozzanatot, mint a modell működésének elengedhetetlen elemét. A magam részéről jobbnak tartom a „kombinatív működési modell" fogalmát, de ennek nincs jelentősége.

A döntő faktor az „egységes jugoszláv piac", vagy általánosabban fogalmazva — a szocialista piac, mint a kombinatív működési modell legfontosabb indirekt eleme. Kardelj igen jól érzékelte, hogy elsődlegesen ennek az elemnek a kimunkálásán múlik, hogy sikerül-e kikerülni a bürokratikus etatizmust éppúgy, mint a gazdasági anarchizmust. Hiszen közvetlenül belátható, hogy ha az indirekt jellegű, nem voluntarisztikus munkaértékmérő mechanizmusok nem képesek biztosítani a társadalmilag szükséges munka intézményének funkcionálását, akkor az első két elem igyekszik majd uralomra juttatni a szocialista munka elveit, s ez végül is csak igen erős megszorításokkal sikerülhet és mindenképpen csak az etatizmus uralma alatt, vagyis akkor az egész dolog visszarendeződik.

Kardelj előtt még senki sem próbálkozott igazán azzal, hogy megtalálja ennek a három elemnek az optimális kombinációját, ötvözetét, vagy ha úgy tetszik, ezen elemek keverési arányát, és különösen a harmadik elem „mennyiségét" ebben a laboratóriumi úton előállíthatatlan „vegyületben". Nos, itt most nincs módunk arra, hogy ennek a döntőnek nevezett faktornak az elemzésébe mélyebben belemenjünk. Fogadjuk el bizonyítás nélkül, hogy az első két elemmel könnyebb a dolgunk azután, ha már egy hosszabb társadalmi praxis mögöttünk van az indirekt szabályozó elem helyének megtalálásában.

— A beszélgetés mostani részében — úgy látom — túl sok a kérdőjel. Ez bizonytalanságot ébreszt bennem azzal kapcsolatban, hogy a kardelji modell konzisztens rendszert képez-e. Azután itt vannak Jugoszlávia gazdasági és pólitikai problémái: Egy rádióhírben elhangzott olyan fogalmazás is, hogy a jugoszláv önigazgatás válságos napjait éli. Az MTI jelentése szerint a JKSZ KB „ülésén azt hangsúlyozták, hogy nem lehet az önigazgatás sikertelenségéről beszélni". A „jobb működési modell" ellenére a jugoszláv gazdaság nehézségei nem kisebbek jelentősen, a térség többi országáénál. Miből adódnak ezek a nehézségek?

— Azt hiszem, hogy a jelzett nehézségek ténye ellenére tartható az az álláspont, amely szerint

a kardelji konstrukció elméletileg ténylegesen konzisztens rendszert alkot, és a gyakorlatban is jobb működési módnak tetszik, mint pl. a magyar mechanizmus. A működési zavarok vitathatatlanok, ám ezek — a konzisztens rendszer immanens működési zavarai, amelyek a modell alapjainak kiiktatása nélkül megszüntethetők. Maguk a jugoszláv kommunisták is fogalmaznak úgy, hogy „az önigazgatás válságos napjait éli", ám ez alatt nem az önigazgatás válságát értik — véleményem szerint jogosan —, hanem csak a válságos időkre gondolnak, amihez hasonló egyébként korábban is előfordult már.

Ha a dolgot így értjük, abban az esetben nincs ellentmondás az előbbi igazság és a KB megállapításai között. És az én meggyőződésemet sem cáfolják a gazdasági és politikai nehézségek. No, de végül is mi a nehézségek, a zavarok forrása? Valóban rendszerimmanens zavarokról van szó? — tehetné fel a kérdéseket.

Abból indulok ki, hogy amióta létezik az önigazgatási rendszer, mindig is voltak belső zavarai. Ezek elsődlegesen magának a kombinatív típusú működési modellnek a természetéből adódnak, és azt hiszem, hogy nem is háríthatók el egyszer s mindenkorra. Itt egyszerűen arról van szó, hogy nem lehet a priori, tapasztalat előtti módon megfogalmazni azt a bizonyos „keverési arányt", itt tehát van egy objektív bizonytalansági reláció. Továbbá, a rendszer outputja sem tervezhető meg minden részletében, habár ez a kombinatív modell — egy modern szocialista tervgazdaságnak tudható. Ami a mostani nehézségek, zavarok gyökereit illeti, úgy gondolom, hogy a jelenlegi zavarok súlyossága — ha eltekintünk a világgazdasági gondoktól —, annak a következménye, hogy az eredetileg feltételezett, ún. „egységes jugoszláv piac" már kb. egy évtizede nem működik, ám a társadalom egyfelől nem tárta fel kellő mélységgel ennek okait; másfelől pedig a zavarok elhárításához eddig jól megfogalmazott és meghozott döntéseket még nem sikerült eléggé átvinni a gyakorlatba. Úgy látom, hogy a *Szocialista vállalat* kutatási főirányban folyó vizsgálatok alapján határozottan megfogalmazható egy kritika az önigazgatás aktuális működési zavaraival összefüggésben. Amennyire igaz az, hogy még ma is jelen vannak az ún. államigazgatási működési modell irányában a dogmatizmus jelei, épp annyira létezik még egyfajta önigazgatási dogmatizmus és apológia is, ami pl. az „egységes jugoszláv piac" dogmáját illeti. Nagyon durván fogalmazva — amely egyáltalán nem mond ellent annak, hogy mindig is kellő alázattal és tisztelettel, rokonszenvvel kísértem és kísérem ezt a történelmi jelentőségű kísérletet — azt kell mondani, hogy az önigazgatás történetében eddig sohasem létezett „az egységes piac", és elvileg sem létezhet a jövőben sem. A félreértések elkerülése érdekében meg kell jegyezni, hogy a hangsúly itt az *„egységes"*, és nem a „piac" szón van. (És ez esetben is el kell felejteni azt, amit a piacról eddig tudtunk.) Úgy gondolom ezzel a kérdéssel kapcsolatban, hogy a modern technika és tudomány feltételei között egyetlen társadalmi gazdaság — legyen az akár kapitalista, akár szocialista — sem képes működni valamiféle „egységes piaci" intézményrendszerben. És ez a megállapítás egyértelműen és szorosan érvényes a szocialista társadalomtulajdoni bázishoz kötött gazdálkodási formára. Konkrétabban arról van szó, hogy a modern termelőerők nem engedik meg azt a luxust, hogy jelentős gazdasági folyamatokat utólagosan — akár tíz-tizenöt év múlva — szabályozzon a társadalom. És itt nem annyira az ily módon kötelező gazdasági, hanem inkább a társadalompolitikai veszteségekre kell gondolni. Ez a megközelítés sokkal fontosabb egy szocialista munkatársadalomban. Vagyis, ha igaz az a megfontolás, hogy a tőke társadalmában is elengedhetetlen, hogy a nemzetgazdaság egyes területeit kivonják a spontán automatizmusok uralma alól, még inkább igaz ez a mi népgazdaságunkra. Ha ezeknek a gondolatoknak az érvényessége elfogadott, akkor pedig belátható, hogy egységes szocialista piacról beszélni nem lehet, még akkor sem, ha tudjuk, hogy ez esetben társadalom- és gazdaságpolitikai megfontolások által szabályozott intézményi automatizmusokról van szó.

Én úgy értékelem, hogy a kardelji önigazgatási berendezés kissé monolitikus akkor is, amikor az egységes piacot tételezi, és akkor is, amidőn az önigazgatási munkaszervezetet elméletileg és gyakorlatilag is megalkotja. Jelen tudásunk számbavételére támaszkodva, számomra úgy tűnik, hogy az önigazgató nemzetgazdaság egyes szektorait maximum csak kvázi indirekt típusú értékmérő intézményrendszerben lehet működtetni hatékonyan, s ennek megfelelően pluralizálni szükséges a jelenleg eléggé monolitikus módon alakított munkaszervezeti önigazgatást is.

És ehhez még hozzá lehet tenni azt, hogy a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság regionális társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségei, illetőleg ezen egyenlőtlenségek mérséklésének igénye is alátámasztja a jelzett monolitizmus irányában elgondolt kritikát.

Személyesen valóban nagy tisztelettel vagyok E. Kardelj munkássága iránt, de ez nem zárhatja ki azt az érzésemet, hogy mivel Szlovéniában született, élt és gondolkodott, valahogy nem érzékelte eléggé, hogy pl. Koszovó autonóm tartomány civilizációs és kulturális szintje között valóságos történelmi különbség volt és van. (A statisztika szerint 1976-ban az egy főre jutó társadalmi végtermék Szlovéniában több mint ötszöröse volt a koszovóinak.) És ezek a különbségek több esetben nem csökkentek, hanem növekedtek. Talán nem tévedek nagyot, ha azt mondom, hogy ilyen társadalmi különbség halmozódása is ellent mond a deklarált egységes jugoszláv piac premisszájának, valamint a homogén önigazgatásnak.

Ha az európai szocialista világ mai termelékenységi színvonalát tartjuk szem előtt, azt gondolhatjuk, hogy a nemzetgazdaságok legtöbb tevékenységi szféráját alá kellene vetni egy új típusú kereslet-kínálat intézményrendszernek. Vagyis az lenne a jó, ha az emberi munka eredményeinek értékelésében minél kevesebb lenne a bürokratikus hatalmi elem súlya (amelynek tartós szerepéről Hegedüs A. gondolkodásmódja alapján meggyőződtem) és maximális lenne az állampolgárok értékítélete. Ez a kívánalom teljesítendő, ám hiú remény lenne „az egységes piac" megalkotásának kísérlete:

Végül is tehát azt állítom, hogy a kardelji önigazgatási modell immanens zavarainak a legmélyebb forrása — az önigazgatási monolitizmus, ami az indirekt elemet illeti ebben a „szentháromságban". Ha az önigazgatás jugoszláv realizációjára vonatkozó publicisztikát és szakirodalmat olvasom,

néha az a benyomásom, hogy a fejlesztésre vonatkozó gondolatokat majdnem mindig önigazgatásellenes gondolatoknak minősíteni. És ez az eljárás éppolyan rossz, mint az a gyakorta észlelhető magyar reakció, amely a reformgondolatokat antiszocialistának bélyegzi.

Az összetett kérdésre tömören azt válaszolom, hogy a kardelji önigazgatás nincs válságban, csupán a tervszerű megelőző karbantartás késik egy rövid időre. Én nem kételkedem abban, hogy a zavarelhárítás hamarosan bekövetkezik, mégpedig a sokak által elfogadott önigazgatási érdekpluralizmus alapján, ami nem zárja ki az állami vállalatok létét sem.

A KB ülésén az 1983-as gazdaságpolitikát Jugoszlávia „hosszú távú fejlesztési stratégiájának döntő lépéseként" jelezték, ám konkrétumokat nem közöltek. Sejthetők-e részletek a működési mód fejlesztéséről?

— Csak nagyon röviden tudok válaszolni erre a kérdésre. Azt hiszem, hogy a dolgok logikája az egységes piac „egységének" olyan meghaladása felé vezet, amelyről korábban beszélgettünk. És a részletek itt egyáltalán nem fontosak, mivel nem az önigazgatási mű-

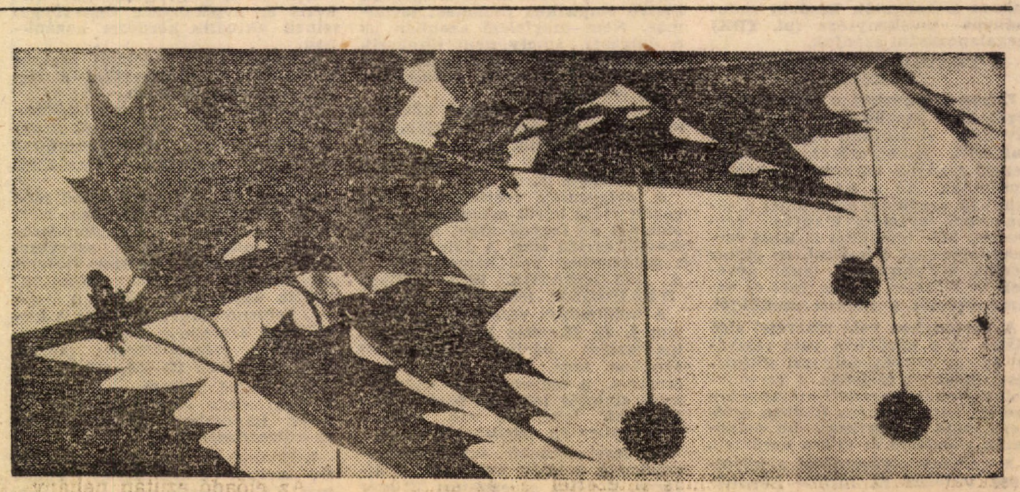

Marx Károlyra *emlékezve*

A közgazdasági elméletek története tanszék — politikai gazdaságtan oktatók továbbképzési és információs központja pártcsoport március 14-én megemlékezést tartott Marx Károly halálának 100. évfordulója alkalmából.

A bevezetőben a pártcsoportbizalmi beszélt Marx

emberi tulajdonságairól

— kiemelte a legjellemzőbb vonásait. Elmondta, hogy Marx nem volt mindennapi ember, a rendkívüli humorát még a legnagyobb nyomor idején sem vesztette el, türelmes volt, barátságos és szolgálatkész mindenkihez és mindenkor, a munkabírása pedig átlagon felüli. A legjobban a gyerekeket szerette — nemcsak a sajátjait. Sokat játszott és mesélt nekik. Lánya, Eleanor, egy visszaemlékezésében írta, hogy Szerecsen — mert a gyerekei is így hívták Marxot — sétálás közben mindig mesélt, de a meséket nem fejezetekre, hanem mérföldekre osztotta. Kérlelték is gyakran, hogy „mesélj még egy mérföldet". Tekintély nélküli tekintély volt. Rendkívüli műveltsége mégmutatkozott abban is, hogy a filozófiától — a közgazdaságtudományon keresztül — a matematikáig minden iránt érdeklődött, és számos területen alkotott újat. Rengeteget olvasott, nemcsak „szakmát", hanem regényeket (egyszerre többet is párhuzamosan), verseket stb. A kedvence Shakespeare volt. Emlékezőkészségének fejlesztésére is felhasználta a verseket úgy, hogy költeményeket tanult meg olyan nyelven, amilyenen nem tudott. Európa minden nyelvén olvasott — németül, franciául és angolul pedig irodalmi nyelven írt.

Kortársai közül egyesek — akik nem értették meg — azt mondták, hogy nincs stílusa. Ez nem így van. Lehet, hogy nem olvasmányos, mert „túl tömör", de rá illik az a mondás, hogy a stílus maga az ember. Marx stílusa pedig maga Marx, mert írásaiban is olyan igaz, őszinte volt, mint az élet bármely területén. Egy valamihez nem értett: a képmutatáshoz. Nem szerette, ha bálványt csinálnak belőle. Nagyon szeretett viszont tanulni és tanítani — magas követelményeket támasztott önmagával és mindenkivel szemben.

A bevezető után **Szigeti Endre** azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy mi Marx és Engels

tanításának értelme napjainkban.

Abból az ismert engelsi megfogalmazásból indult ki, hogy „a mi elméletünk a fejlődés elmélete, nem pedig dogma, amelyet betéve kell megtanulni és gépiesen ismételgetni". Engelsnek ebből a megfogalmazásából is érzékelhető oktatásunk egyik alapvető dilemmája: mit kell megtanulnunk és megtanítanunk, hogy lássuk a klasszikusok elméleti fejlődését és választ adjunk napjaink kérdéseire. Marx tanításával kapcsolatban két szélsőség is mutatkozott. Az egyik Marx tanítása érdemének csak a módszert tekintette, a másik véglet Marx minden tételét makacsul védelmezte. Oktatásunkban e két szélsőség között kellene valahol megtalálnunk az egyensúlyt. Ezzel összefüggésben számos tisztázatlan kérdés és gond vetődik fel. Így például a mai kapitalizmus elemzéséhez mennyiben kell merőben új politikai gazdaságtan? Az újt társadalom építésénél mit tekintsünk marxista álláspontnak vagy gyakorlatnak? Ahogy a Szovjetunióban, ahogy nálunk, vagy ahogy más szocialista országokban csinálták(tuk) vagy csináljuk(ják)? Amikor egyes konkrét tételeket a valósággal szembesítve a korábbitól (a marxitól) eltérő megfogalmazásra jut valaki, akkor továbbfejleszti-e az elméletet, avagy revizionista?

Arra a kérdésre, hogy a közgazdasági elméletek története oktatásában mit tehetünk, Szigeti elvtárs többek között úgy fogalmazott, hogy be kell mutatnunk elméletünk fejlődését, mit tanítottak, továbbá ki kell emelnünk, hogy nézetünkből mi az ami igaz és napjaink valóságára is érvényes, és mi az, ami tanításukból ma vitatott. Ennek a feladatnak a megoldásához természetesen kevés a tanszék és a pártcsoport ereje, de tovább kell haladnunk ezen az úton. Figyelembe kell vennünk, hogy Marx számos részletkérdést még a kapitalizmusra vonatkozóan sem világított meg, a szocializmusra vonatkozó nézetei pedig néhány fő vonás kiemelésére korlátozódtak. Az új társadalom általános vonásaiból jó néhány már az utópikus szocialistáknál is megtalálható, noha Marx ezeket történelmileg, társadalmilag megalapozottabbakká tette. Marx és Engels világtörténelmi tudományos tette egy történelmileg haladó mozgalommal párosult. Ez a gyökeres fordulat szervesen kapcsolódik az elődökhöz, de napjaink elméleti közgazdasági problémái is kapcsolódnak Marx és Engels tanításaihoz. A közgazdasági elméletek történetével foglalkozó tantárgynak ezeket meg kell ismertetnie a hallgatókkal ugyanúgy, mint ahogy a matematika történetében a világ

kodési modell stratégiai jellegű reformjáról lehet szó, hanem csak a modell zavarainak elhárításáról, a jelzett irányokban.

— Milyen megfontolások alapján gondolja, hogy a jelenlegi magyar gazdasági működési módot önigazgatási irányban szükséges fejleszteni és ezt a fejlesztését hogyan látja megvalósíthatónak?

Akad egy nagyon egyszerű válasz: ha nyilvánvaló, hogy a magyar gazdaság működési modelljének fő gondjai abból fakadnak, hogy még jelentős ebben a modellben a korlátozottan hatékony államszocialista elem, akkor ebből az következik, hogy csökkenteni szükséges ezen elem súlyát, arányát, és növelni kell a szabályozott szocialista értékmérő automatizmusok szerepét. Az összetettebb válasz azokból a fejtegetésekből adódik, amelyek elismerésként és kritikaként megfogalmazásra kerültek a szocialista gazdasági modelltípusok elmélet- és reáltörténeti elemzése, továbbá a kardelji konstrukció jellemzése kapcsán. Ha gondolkodásmódom többé-kevésbé feszes, akkor a kérdés első fele valójában szónoki jellegű.

A kérdés második fele komolyabb akadályt állít az interjúalany elé. Ténylegesen az a helyzet, hogy

a magyar gazdasági mechanizmus konstruktiv kritikája (ha úgy tetszik konstruktiv ellenzéke) nagyrészt egy önigazgatási modell irányában való elmozdulást fogalmaz meg, aminek személyesen is örülök. (Persze más elgondolások is kifejezésre jutottak, mint pl. az, amelyik egy modernizált államszocializmus, államigazgatási modell kialakításában látja problémáink, válságaink megoldásának üdvözítő megoldását. Egy további elgondolás — többek között Liska Tibor modellje — elveti mind az államigazgatás, mind az önigazgatási modellfelfogást, és egy mindent — a népgazdaság majdnem egészét — átfogó szocialista (tehát a társadalmi tulajdon bázisán nyugvó) menedzserizmus nyomvonalán keresi a továbblépést.

Az én hitem, s talán meggyőződésem — amelyet sok társadalomtudós is formált, s akik olyan sokan vannak, hogy el kell tekinteni nevük megemlítésétől — az, hogy

a kardelji rendszer elméletét és gyakorlati tapasztalatait felhasználva, egy megreformált és a magyar sajátosságokat is megengedő önigazgatás irányában tudunk elmozdulni. Ehhez mindenekelőtt az szükséges, hogy fogadjuk el a jelzett pluralizmust; hozzunk létre egy önigazgató vállalati szférát, gondosan számbavéve az ehhez szükséges paramétereket; különítsük el azokat a gazdálkodó szervezeteket, amelyek valószínűleg a későbbiek során sem működhetnek versenyszférában, hanem csak állami-társadalmi „gyámság" alatt.

Részemről hajlok arra, hogy — Tardos Márton szellemében — ez a pluralizmus alapvetően csak közüzemi és versenyvállalati sokféleséget eredményezzen —, ami az alapvető működési elveket illeti. Elkerülhetetlennek tekintem az azonnali döntést a társadalomtudomány segítségével, abban, hogy a gazdálkodó szervezetek közül haladéktalanul jelöljék ki azokat, amelyek a szabályozott indirekt intézményrendszer keretei között képesek működni. Tudva azt, hogy ez a kijelölés rizikófaktort is tartalmaz, ennek vállalásához biztosítsunk társadalmi szolidaritást.

Számomra úgy tűnik, hogy egy ilyen típusú reformlépés mellett állnak a vezető társadalmi erők is, csak egy kissé még tétovaznak.

— E hosszú távú beszélgetés végén mire hívná még fel az olvasó figyelmét?

— Munkálkodjunk együtt szocializmusképünk zavarainak elhárításában először azzal, hogy becsületesen bevalljuk a múltat és a jelent egyaránt és legfőképpen apológiamentesen. A létező szocializmus nem merült ki, legfeljebb ma egy kissé a bénultság állapotában szunnyad. A ma még bilincsbe zárt energiák felszabadíthatók, mobilizálhatók, s akkor a szocialista világ vitalitását nem lehet megkérdőjelezni még rövid időre sem. Ne engedjünk a tudományos és politikai restségnek, amely sajnos kissé úrrá lett rajtunk a minden elismerést megérdemlő 1968-as nagy kezdeményezés utáni évtizedben.

M. G.

(VÉGE)

Okulhattunk de okultunk-e valóban?

Az egyetemi és főiskolai ifjúsági napok harmadízben megrendezett gazdag eseménysorozatán két-háromezer, a felsőoktatásban tanuló fiatal művelődött, szórakozott, tanácskozott és ismerkedett egymás életével. Vagy: a párhuzamosan futó 4-5 program között a hatalmas jogi kari épületben elvesztek, megoszoltak az emberek. Százak figyeltek, kérdeztek, tapsoltak pl. Juhász Gyula, Balogh Sándor, Berecz János félmúlt-történelmi, vagy Szücs Jenő, Kosáry Domokos, Huszár Tibor nemzettudatunkról szóló tanulságos előadásain, sok százan nézték végig filmtörténetünk legmarkánsabb alkotásait. Ugyanakkor: politikai éretlenségbe, cívódásba fulladt — szerintem — harmadik politikai tanácskozásunk.

Balogh Sándor előadása (A koalíciótól az egypártrendszerig) volt az egyik legjobb. Érzékletesen, egyik végletbe sem esve mondta el, hogy a Rákosi-rendszer hogyan vetette le minden kontrollját.

A 49-es választás után az MDP a népfrontot és a pártokat elhalni ösztökélte. Így a demokrácia garancia nélkül maradt. A parasztság politikai képviselet nélkül. De a parasztság gazdasági érdekvédelmét is felszámolták, a DÉFOSZ megfojtásával. Ideológiát találtak a kispolgári pártok és a különböző érdekvédelmi szövetségeik megbénítására. (Ezt követhették a túlzó paraszt- és kispolgárellenes intézkedések.) Az államosítások kapcsán sikerült a hagyományú szakszervezetek érdekvédelmi szerepét „átalakítani". A párton belül a centralizáció óriási méreteket öltött. Mindenféle közösség, egyesület szétzilálására, a társadalom bizonyos értelmű atomizálására került sor.

A személyi kultusz fő jellemzői ezek a kontrollhiányok voltak, és nem a konkrét személy túlbuzgó tisztelete. A személyi kultusz és e kontrollhiányos politikai rendszer jónéhány jellemvonása azonban messze túlélte az ötvenes éveket. A társadalmi szervezetek és más egyesületek, közösségek érdekvédelmi, kontroll, szervező stb. szerepeit még nem elegendő mértékben sikerült — részben felülről — kialakítani, emiatt is van, hogy politikai mechanizmusunk sok szempontból nehézkes, késve reagál.

Pozsgay Imre fórumán, részben Gáspár Sándorén is, körüljárhattuk a politikai intézményrendszer jónéhány sajátosságát. A nemzettudatunk problémáit elemző három előadás az utóbbi időben veszélyeket is magában rejtő módon kirobbant kérdéseket állított középpontba. A Lukács György munkásságát elemző előadások századunk egy szellemi metszetével foglalkoztak. Nagy sikere volt az ötvenes, hatvanas, hetvenes évek legmarkánsabb társadalmi témájú filmjei folyamatos vetítésének, ezekből a filmekből nagyon sokat tanulhattunk.

Az EFIN talán legizgalmasabb — bár nem túl sok érdeklődőt vonzó — vitája a társadalmi és gazdasági reformfolyamatunkról rendezett pódiumvita, Domány András korrekt vitavezetése mellett diákok és szakértők 5—5 fős csapata rendkívül lényeges kérdésekre tapintó eszmecseréje volt. A közgázos diákok — Branyiczki Imre és Forrai István — különösen lényegretörő kérdései, felvetései és közbevetései nyomán izgalmas szellemi viadal alakult ki. Néhány gondolatot idézek. Schmidt Péter jogász: „Nem a politikai elemek visszafejlesztésére van szükség a nem-politikai szférákban, hanem más fajta politikai elemekre."

Szoboszlay György politológus: „A gazdasági reform elképzelhetetlen politikai-társadalmi reform nélkül. A politika korlátja nálunk elsősorban a gazdaságban van. Politikai mechanizmusunk olyan, hogy elsősorban a gazdasági kényszerhelyzet tudja kiváltani a politikai reformokat is. — Politikai rendszerünk apró belső lépésekkel nem fejleszthető." Balassa Ákos közgazdász: „Legnagyobb gondunk, hogy fél évtizede nincs eldöntve, hogy milyen irányba fejlesszük a gazdasági struktúrát." Szoboszlay: „A politikai rendszer az ötvenes évek óta néhány fő vonásban nem változott. — A továbbfejlesztés legfőbb teendője a társadalmi, a politikai nyilvánosság megteremtése, a gazdasági, a politikai, a társadalmi koncepciók nyilvános megfogalmazása és vitája."

Schmidt Péter: „Nem a tulajdonformák újragondolása a lényeg, hanem a döntések megfelelő szintre helyezésének kialakítása."

„Nagyobb problémánk az, hogy az egyéni nézetek koncepciókká integrálása hiányzik, mintsem az, hogy a politikai rendszer túlintegrálná a törekvéseket. Azoknak előbb ki kell fejeződni, ki kell alakulni és csak utána lehet integrálni, egységet kialakítani.

Szoboszlay György: „A politikai pluralizmus ma túlzottan veszélyeztetné a jó értelemben vett politikai stabilitást."

B.

A Marx—Engels kiadás munkálatairól

Egyetemünkön számos eseményt terveznek Marx Károly halálának 100. évfordulójáról való megemlékezésként. A sorozat első lépéseként a tudományos szocializmus tanszék tartott nyilvános tanszéki értekezletet. Jelen volt Herédi István, a szociológia tanszék docense is. A rövid ünnepi köszöntő után — amelyet Jakab Miklós tanszékvezető-helyettes mondott — a résztvevők meghallgattak egy előadást a Marx—Engels-kiadás munkálatairól. Az előadó — Dr. Waltraud Opitz, az NDK Marxizmus—Leninizmus Intézetének szekcióvezetője beszámolt a MEGA (Marx—Engels Összes Művei) vállalkozásról. 1974-ben kezdték meg a Marx—Engels-hagyaték kritikai kiadását az NDK tudósai, szorosan együttműködve a moszkvai Marxizmus—Leninizmus Intézettel és az amszterdami könyvtárral, ahol a teljes anyag megtalálható — bár hozzá kell tenni, hogy egy-egy írás eredetije olykor még ma is kalandos utakon kerül csak a feldolgozók birtokába. Több mint száz kötetre tervezik a sorozatot. Ebből ez év végéig 21 jelenik meg. Minden írást két kötetben publikálnak, az első a végleges szöveget, a második pedig a tudományos apparátust tartalmazza. Amellett, hogy *először* fog megjelenni a teljes hagyaték, minden szöveg az *eredeti* nyelven (a megírás nyelvén) kerül kiadásra, a variáns jegyzék végigkíséri az összes fellelhető szövegváltozatot, valamint gazdag irodalom, név- és tárgymutató egészíti ki.

A MEGA-kiadást 40 országban terjesztik, s elismerést érdemlő tudományos vállalkozás mind a polgári, mind pedig marxista körökben.

Az előadó ezután néhány kérdésre és hozzászólásra válaszolt.

legtermészetesebb dolgának tekintik, hogy részletesen ismertetik például Bólyai, Gauss és mások nézeteit.

Solt Katalin azzal a problémakörrel foglalkozott, hogy a Magyarországi Szociáldemokrata Pártnak milyen volt a viszonya Marx tanításához. Utalt arra, hogy az MSZDP vitathatatlan érdemei közé tartozik számos Marx-mű (A Kommunista Kiáltvány, Bérmunka és tőke, A politikai gazdaságtan bírálatához, A filozófia nyomora stb.) magyar nyelvű megjelentetése. A párt vezetősége és a pártsajtó már az első világháború előtt is gyakran hivatkozott Marxra, de ezek a hivatkozások igen pontatlanok.

másodkézből átvett interpretálások

voltak. A marxi gondolatok ismertetése pedig nagyon vegyes képet mutat az alapos munkáktól a teljesen felszínes adaptációkig.

Az első világháború előtti időszakkal kapcsolatban vetődik fel az a kérdés, hogy egy egyszerű párttagtól mennyire várhatták el a marxi nézetek ismeretét. A 40 000 párttag egy része analfabéta volt, a szakmunkások egy része viszont igen tájékozott — gyakran idegen nyelven is olvastak. Ez utóbbiakban élt az igény Marx műveinek elolvasására, míg a kevésbé képzett munkásokkal kapcsolatban annak bemutatása került előtérbe, hogy ismerjék fel kizsákmányolt helyzetüket, igazodjanak el a napi politikában, fogadják el célként a szocializmust, azaz tudatosan kapcsolódjanak a mozgalomhoz. Ez utóbbi feladat megoldásához olyan brosúrákra volt szükség, amelyek közérthetően, ezen réteg gondolatait kifejezve vezetik el őket a marxista eszmékhez. Az ilyen célokat szolgáló anyagok megírásához viszont olyanok kellenek, akik jól ismerik Marx írásait. Kezdetben a párt soraiban kevés ilyen egyéniség akadt. Ez a magyarázata annak, hogy Mezőfi Vilmos „A szociáldemokrácia evangéliuma" című, nem marxista alapállású műve hat kiadást ért meg, és igen népszerű volt az egyszerű párttagok körében.

A két világháború között — bár érvényben maradt a párt alapvetően marxista programja —, a pártvezetés reformista politikát követett, és a legalitás érdekében igyekezett megkerülni a nyílt színvallást. A reformista napi politika mellett azonban a pártképzésben a marxizmus szerepe erősebb volt, mint korábban. Ebben az időszakban tehát egy kettősség alakult ki. Marx nézeteit kitűnő szemináriumokon ismertették meg, miközben a pártvezetés elméleti és politikai kérdésekben sokszor gyökeresen eltért az alapelvektől és a marxi módszerektől.

Befejezésül Solt elvtársnő azt a kérdést elemezte, hogy miben nyilvánulhat meg egy párt marxista jellege, ha nem az elvi deklarációkból, hanem a konkrét cselekvésből indulunk ki. Példaként hozta fel az MSZDP agrárprogramját a 30-as évekből, amely gyakorlati jelentősége alapján marxistának tekintendő, miközben a programban megfogalmazott földosztás követeléséhez különböző úton, elméleti alapállásból kiindulva lehetett eljutni. Ez is azt mutatja, hogy a történelmi múlt utólagos elemzésekor sem könnyű egyértelműen megállapítani, hogy az adott időszakban mi és mennyiben tekinthető marxistának.

Harmat Zsigmond a marxi politikai gazdaságtan neomarxista-újbaloldali interpretációival foglalkozott. Rámutatott arra, hogy napjainkban sokkal nehezebbé és bonyolultabbá vált a marxizmus megvédése, mint a korábbi időszakban. Ebben szerepet játszik egyrészt az, hogy a marxizmus polgári értelmezésében, a marxológiában és ennek legutóbbi formájában,

a „Marx-reneszánsz"-ban

különböző, egymással sokszor teljesen ellentétes áramlatok kapnak közös elnevezést. Másrészt — ezzel bizonyos fokig összefüggésben — klasszikusaink munkásságának marxista értékelése, elemzése is hiányos volt. Végül világosan látnunk kell, hogy a marxizmus polgári értékelésével szembeni megfelelő fellépést megnehezítették a szocializmus építésében elkövetett hibák, hiányosságok.

A marxi tételek számos újbaloldali (neomarxista) interpretációja közül a munkásosztály történelmi szerepének megítélésével, az imperializmus-elmélettel és szocializmus-értelmezésükkel foglalkozott. Kritikailag elemezte Harmat elvtárs az olyan nézeteket, hogy Marx az etikai szocializmusnak csak az egyik változatát képviseli; hogy a munkásosztály történelmi hivatásáról csak addig létjogosult beszélni, amíg az értéktöbblettermelés abszolút módja dominál; hogy a kapitalizmusban a kizsákmányolás helyébe az elidegenedés lép, amely elsősorban az értelmiséget sújtja és ezért ez a réteg a forradalom vezető ereje; továbbá, hogy a leninizmus nem szerves része a marxizmusnak, hanem annak csak egy sajátos keleti változata; hogy az imperializmuselmélet Marx tételeinek ellentmondó, speciális célt szolgáló elmélet; hogy Kelet-Európában azért nincs „igazi" szocializmus, mert ezek az országok a leninizmust követték; hogy a szocializmus építésének nincsenek általános törvényszerűségei, hanem csak a nemzeti sajátosságokon alapuló különböző modelljei.

Mihalik István „A tőke" második variációjával, az 1861—63-as kéziratokkal foglalkozott. Abból indult ki, hogy ha Marx közgazdasági elmélete fejlődésének csúcspontjaként értelmezzük „A tőké"-t, akkor nagyon lényeges megkülönböztetni a marxi közgazdasági elmélet kialakulásának két fő szakaszát, az anyaggyűjtés és a kutatás, valamint a kifejtés szakaszát. Ebből a szempontból „A politikai gazdaságtan bírálatának alapvonalai" („A tőke" első variációja) és az 1861—63-as kéziratok („A tőke" második variációja) az első szakaszhoz tartozó Marx-hagyatékok. Ezután röviden érintette az 1861—63-as kéziratokból a Marx—Engels Művei 48. kötetében (orosz nyelvű kiadás) megjelent rész terminológiai sajátosságait, továbbá a munka formális és tényleges alárendelését a tőkének, az értéktöbblet és többlettermék kapcsolatát, a használati-értéktöbbletet, az újratermelést, a profit és a termelési ár kapcsolatát, a termelőtőke értelmezését. Befejezésül azt a kérdést feszegette, hogy a kutatási szakaszban vagy a kifejtési szakaszban tett marxi megállapítások közül

melyiket fogadjuk el „igazabbnak".

illetve Marx tényleges nézetének.

A bevezető és a négy referátum számos kérdés felvetésére ösztönözte a pártcsoport tagjait. A kérdések özönének hatására úgy döntöttünk, hogy a további háromra — Hild Márta „A mai polgári közgazdászok Marxról", Horváth József „Az absztrakt munka marxi fogalma", Matheisz Erzsébet „A termelőmunka marxi fogalma és a mai marxista politikai gazdaságtan" — most, 14-én nem kerül sor, hanem ezekre és a megelőző négyben érintett problémákra visszatérünk. Ezért minden félévben egyik pártcsoport-értekezletünket „Marx-klub"-nak tekintjük, amelyen az elméleti örökség értelmezésével kapcsolatos problémákat vitatjuk meg, illetve tisztázzuk saját magunk számára — ezzel is elősegítve az oktatás folyamatos korszerűsítését.

Bárányné Szabadkai Éva
pártcsoportbizalmi

A reformvárás jegyében

Gönczi Jánosnak, a KISZ Budapesti Bizottsága titkárának elnökletével ült össze az EFIN politikai tanácskozása. Először Bihari Mihály, a Művelődési Minisztérium egyetemi és főiskolai főosztályának vezetője tartotta meg referandumát. Őt a KISZ KB EFT titkára, Gulya Miklós hozzászólása követte. Véleménye szerint fel kell számolni a hallgatói jogállás felemásságát, és a szülőktől, eltartóktól való függőség visszaszorításáról is gondoskodni kell.

Keszte Gábor és Horváth Gyula, egyetemünk hallgatói hozzászólásaikban felhívták a figyelmet a közös, felismert érdekeink közös képviseletének, az egységes álláspont kialakításának szükségességére. Szükség van az elsősorban egyetemista igények kielégítését feladatul tekintő közművelődési centrumra, sportcentrumra. Mindketten foglalkoztak azzal a problémával, hogy milyen a társadalom képe az egyetemistákról (lógós, munkakerülő és egyéb előítéletek), — ennek kapcsán Horváth Gyula javasolta, hogy a vidéket járó, szociológiai tanulmányokat végző diákok, mozgalmak (pl. TNGY) foglalkozzanak ezzel a kérdéssel, mert tenni kell a hamis egyetemistakép letöréséért.

Ezután B. Kiss Tamás szólt egyetemünkről. A mai magyar egyetemi-főiskolai diákság feladatairól, feltóduló kérdéseiből, felszólításaiból kiragadva néhányat: Hogyan tanuljon a diák? Magába zárkózva, beesett mellel, görnyedt vállal, szemüvegesen egyenként kucorogva tankönyvein, vagy a ma éppen tűrt kisközösségek megnyíló, erőt és viszonyítást adó szellemi vérkeringésébe kapcsolódva? Albérleti uzsorától szorongatva, és onnan tömeges diákszállásra menekülve vagy kollégiumi közösségek, visszfényében? Agyonszabályozva, zh-tól zh-ig „bevágva" filozófiát, „bevágva" marxizmust, a tekintély szavát, vagy e közösségek tisztult értékei fényénél, a költő igazságát elherdált kacatjaink közül visszamentve, igazán, tehát belsőből vezérelve?

Támogassuk fiatal hevünkkel a reform, vagyis az állandó megújulás erőit? Hogyan, ha rejtőznek? Ha nem intézményesülnek? Ha folyosókon, előszobákban járják igazuk?

Tanulni akarunk, s egyenrangú állampolgárok lenni. És kifuthatunk-e a gyepre programvitákban meg nem edzve, szurkolók nélkül, csupa ellendrukkerekkel? Közös érdekeinkben egységesen fellépve továbbra is magunknak kell egyszerre küzdenünk azért, hogy igaz pg-könyv legyen, egyszerre azért, hogy egyetemi, társadalmi reform legyen, s egyszerre azért, hogy béke.

Fischer György (ELTE BTK): A KISZ inhomogén rétegeket egyesítő struktúrája miatt nem alkalmas a hatékony érdekképviseletre — mondotta —, a porosz típusú oktatást a kísérletezések, változások fő kerékkötőjének jellemezte. Az egység helyett a vitákra helyezte a hangsúlyt.

Hacsek Gábor, a SOTE hallgatója óvott az olyan kiérleletlen „reformoktól", amilyet egyetemükön realizáltak. Mindent el fognak követni, az ösztöndíjak csonkítását is célzó intézkedések bevezetésének megakadályozásáért.

A további hozzászólások a KISZ belső reformját sürgették. Többen szóltak a Dialógus békecsoport körüli félelmekről, sajnálkozás hangzott el, hogy a társadalom, a KISZ, ennek apparátusa nem volt felkészülve egy ilyen jelenség fogadására.

Gönczi János összefoglalójában ezzel a kérdéssel kapcsolatban akként foglalt állást, hogy a KISZ-vezetésnek is, elméletileg is foglalkoznia kell ezzel a problémával, hogy se beolvasztás, se széthúzás ne legyen az ilyen spontán mozgalmak felmerülésének a vége. Elmondta, hogy az EFT nem fogadta el az IP határozatainak végrehajtásáról szóló minisztériumi jelentést. Bár éppen a tanácskozás tanulsága, hogy sok dolog sokkal bonyolultabb, mintsem gondolnánk — vélekedett —, a KISZ képes különböző rétegek érdekeit kifejezni, rengeteg tartaléka van az egyetemista rétegnek saját céljaiért való közös fellépésében.

K. S.

Elveszett illúziók

**„Munkámhoz két szív kell:
a kegyes s a' kegyelt."
(Weöres Sándor)**

Gazdag Gyula legújabb filmjében egy huszonéves újságíró sorsa bizonyos dolgok kimondásának ürügye. A múlttal közvetlen kontinuitást vállalnak az alkotók: alcímben ben jelzik, hogy az Elveszett illúziók egyik fejezete alapján készült a forgatókönyv, a film azonban egy szimbólummá vált konkrét évben, 1968-ban játszódik Budapesten.

A hős, a volt teológushallgató (Máté Gábor), érett-asszony szerelmesével (Margitai Ági), a fővárosba érkezik szerencsét próbálni. Nagyasszonyi karrierje érdekében, a nő megszakítja kapcsolatát a névtelen tejfölösszájúval, aki hajnalban újságot hord, albérletek után rohangál, ácsorgókban ebédel, és írásaival házal kiadóról szerkesztőségre. Hirtelen — véletlenül magasabb érdekek csomópontjába kerül: egy borgőzös estén az újságíróklubban a hóna alá nyúlnak, „beteszik" egy szerkesztőségbe, belecsöppen a házibulivilágba, szép színinövendékek és pénzes vagy befolyásos pártfogóik közé. Ő az aktuális üstökös, lakást ígérnek neki, cikket írhat máris — alaposan útbaigazítják, mi legyen a véleménye —, fogadja X, hátbaveregeti Y, teletölti a poharát Z. Pillanatok alatt kiderül azonban, hogy nem alkalmas a beilleszkedésre: elszeret egy „foglalt" lányt, álnéven, a konkurrens lapba megírja a saját véleményét, konokul ragaszkodik az „elveihez", túl hamar rájön, hogy „övele itt packázva van", hogy bors csupán, amit a profijátékosok egymás orra alá törnek kajánul.

A film szituációi nem döntési helyzetek, nem reális elágazási pontok, amelyekből szabad az út, szinte tetszőleges irányba; inkább patthelyzetek lenyomatai, a lehetetlenné válás stációi. A „kitalált történet" néhol dokumentumerejűvé válik: látunk például egy szerkesztőségi értekezletet, amelynek feladata, hogy a kegyvesztett ifjú munkatársat elmarasztalja, hogy szükség esetén formálisan is pontot lehessen tenni arcátlan tényke-dése végére. A magánemberként biztató szavú kollégák szemlesütve emelik kezüket ellene, egy kivétellel: nem tétovázik ő sem, sőt a gépbe néz cinikusan, amikor a rebellis ellen szavaz. Szerepét, vagy önmagát játssza Spiró György? És Ács János, aki királyt játszik az Ódry Színpadon, vagy Major Tamás, amikor elmondja, hogy a színház az élete — számomra legalábbis rejtett kapcsok ezek, a filmbeli idő és a most között.

Ingoványos talaj a valóságfeltárás — summázza valaki a filmben, legalábbis kétértelműen. És kimondják a szélsőséges tanulságot is: Mindig arra gondolj, hogy fiatalabb vagy „náluk"!

Makk Károly után Gazdag Gyula is egy fiatal újságíró tündöklésén és bukásán keresztül viszonyul politikához, tisztességhez, igazsághoz. Makk az ötvenes évekről ítél, Gazdag hatvannyolcról, a mozgolódások és a reformok idejéről, a nyitás kezdetéről. Az Elveszett illúziók hőse számára is nyílik egy út: felemelkedik előtte, majd lezárul mögötte a nemzeti színű sorompó...

A filmben ki nem mondottak helyére ki-ki önmagát és saját elvesztett illúzióit gondolhatja. S dúdolhat közben egy Másik János-dalt a filmbéli évekről: „Szétszéledtünk, ki Párizsba, másik Svájcba, és egynéhány jutott belőlünk Amerikába, egyik maradt kérlelhetetlen 68-as, prágai, párizsi: egyik sonka, másik szalámi, amiből kedvére zabál az idő... Szétszéledtünk. Széjjelestünk undergroundra, baloldalra, funkcióra... Egyenértéktelen választások szórtak minket szét, amiket találomra osztott az idő... Kérdem néha: találomra, vagy van egy törvény...

mg

TAVASZ

Parittyakövemen fecskefészek, fest
az észnek lepedővásznon lebegőmintát
osztó remegést, mint az intő (ha jóra
hajló) rügyfakasztó
jelentést.
Asszonycsöcsök kitárulnak, kell e
béke ennél már ragyogóbb? belefolyhatsz
ösztönöddel, elájulhatsz, csak
osztódhatsz,
nem
bomolhatsz.

Dániel Attila

Fény-kép

Molnár Gyula felvétele

KUL-TÚRA a Budapest-Orfeumba

Szacsvay László, Császár Angéla és Benedek Miklós

Az idei első Kul-túra „csak" a szomszédos kerületbe, a Katona József Színházba vezetett. Az idézőjel használata azért indokolt, mert bár egy olyan előadást láttunk, amelyet — túl a jegyszerzés nehézségein — bárki bármikor megnézhet, ismét beigazolódott, hogy minőségileg más egy előadást homogén (és jó) közönséggel megnézni, mint amikor a nézők véletlenszerűen jönnek össze egy estére. A háromszáznál több eladott jegy pedig egyértelműen az ilyen gyalog-Kul-túrák iránti igényt jelzi.

Biztosra vehető, hogy a Budapest-Orfeum műsora elnyerné Kondratiev, Kuznets, Jay Forrester és Bródy András tetszését is, akik a gazdasági-társadalmi rendszerek rövidebb-hosszabb távú ciklusainak kimutatására-leírására törekszenek. És mivel a mindenkori kabarében egy — kezdetben elég jól körülhatárolható, később már diverzifikáltabb — társadalmi réteg korának gazdasági-politikai kérdéseivel kapcsolatos nézetei tükröződtek, így a dalok és jelenetek, hirdetések és viccek, villámtréfák és konferansziépoénok során át nagyszerűen szórakozva követhettünk végig két hosszú távú gazdasági ciklust a „boldog békeidőktől" a legújabb, 1945—46-os fellendülés kezdetéig.

Ehhez persze legalább két feltételnek kellett teljesülni. Az első adva volt: a magyar kabaré szinte magától értetődően már megszületésekor, a század elején is politikai kabaré volt. A másik feltételt a műsort összeállító három színész munkája biztosította: a rendelkezésükre álló hatalmas anyagból olyan kiválóan válogattak, hogy az összeállítás hű korképet ad századunk első évtizedeiről, számos fontos adalékkal egészítve ki ismereteinket szüleink-nagyszüleink világáról-életéről.

Pontosabban szólva ennek mechanizmusa a következő: az idősebbeknek saját emlékeik, nekünk pedig a történelemkönyvek, filmek, öregek elbeszélése stb. alapján van valamiféle képünk az adott korról. Az egyes műsorszámok ezeket a tudattartalmakat hívják elő, de rögtön kiegészítik, módosítják vagy éppen ellenpontozzák őket. Különösen érvényes ez a 30-as évekbeli számok és a hozzájuk kapcsolódó, a „meseautó-korszakban" született filmek viszonyára. Vagy például: a „Serceg a tollhegy... „Egy szemináriumon történt..." Troli-trolibuszra vártam én..." rész a Budapesti tavasz és a többi hasonló film világát idézi fel, mintha személyes élményünk lett volna a felszabadulás, a béke beköszöntése, az újjáépítési láz és a „nagy optimizmus" korszaka.

Különös érdekessége az összeállításnak, hogy jónéhány poén ma is „visszaköszön": mostanában különösen a gazdasági helyzet romlásával kapcsolatos poének „ülnek" („Nincs pénz..." és az ezt követő számok az első részben, illetve a 30-as évek eleji számok a második részben).

Hátborzongatóan (és figyelmeztetően) egyformán „zajlik le" a két világháború, mégpedig az örök séma szerint: háborús lelkesedés, majd kijózanodás, félelem és a front-on-per-otthon lévő hozzátartozók féltése, végül a gyász és az „elég volt" hangulata.

„1907—1945 — egy korszak dalok, versek, jelenetek tükrében" ígéri az előadás alcíme. Bár ez nem kevés, mégis maradéktalanul teljesül. Az ilyen összeállításoknál ugyanis nagy a veszélye annak, hogy az egész pusztán nosztalgia-show lesz, semmi más. A Budapest-Orfeum esetében ezt megakadályozta egyrészt az összeállítás jellege, másrészt az előadók irónikus távolságtartása és humora. Jól tudjuk: már a válogatás is egyfajta véleményt tükröz, de a művészek számos helyen több dal, vers, jelenet összeollózásával olyan új minőséget hoztak létre, amely már vitathatatlanul sajátjuk, a megszólaltatáson túl már értelmez is, maivá teszi az előadást.

Általában bravúrnak tartják, ha egy színész egy filmben vagy színdarabban több szerepet is játszik. Nos, a Budapest-Orfeumban a három előadónak szinte percenként kellett jellemet, sorshelyzetet, életfelfogást, attitűdöt és hangnemet váltania. Az előadásban egy másodpercnyi üresjárat sincs. Az egyes részek (egy-két mondatból állnak a legrövidebbek, négy-öt percesek a leghosszabbak) olyan gyorsan, „a tacca" követik egymást, hogy a legjobb poénok vagy a bravúrosan előadott darabok uán sincs időnk tapsolni. Ilyen pedig jónéhány akad: Császár Angéla minden dalhoz más-más (és nagyon találó) hangszínt, stílust, intonációt használ. Szacsvay László és Benedek Miklós sok dalt adnak elő külön-külön is nagyon jól, a csúcsot azonban kettejük előadásában a „Kicsit hinni kell" kezdetű, felettébb aktuális dal és a „Közben halkan szól a dzsessz" refrénű szám jelentette.

Egyszóval: a Budapest-Orfeum mind az összeállítást, mind pedig a kivitelezést tekintve jól sikerült előadás. Bizonyos, hogy a három, egyébként is sokat foglalkoztatott színésznek sok időre volt szüksége az összeállítás mostani finomságú kialakításához. Bízvást mondhatjuk azonban: megérte.

Tóth F.

Hol van már a tavalyi jazzklub?

(Reményik Kálmán, 1982-ben a jazzklub vezetője volt, jelenleg harmadikos:) Pár éve nemzetközi hírű jazzklubunk volt, alacsony ráfizetéssel. Már 1981-ben, előtte idején lezüllött, mi már egy lerobbant klubot vettünk át. Bár kisebb volt a deficitünk, mint az előző évben, nem sok lehetőségünk volt jó klubot teremteni. A jazz a világon mindenütt veszteséges, sehol sem lehet megélni belőle. Budapesten nincs annyi igényes jazzrajongó, hogy egyszerre egy klubrendezvényre 100-200-nál több elmenjen. Ennyi pedig nem tudja összeadni a költségeket. Fel kell hígítani a programot, hogy az is idejöjjön, akit a könnyebb zene, a nagy nevek érdekelnek inkább. Nálunk amúgyis a megélhetésre utazó, gyakran igénytelen, megújulásra képtelen a jazz. Klikkek vannak, monopolhelyzetben lévő intézmények, manipulatív favorizálások. Kevés a kivétel. Lehet nem veszteséges klubot csinálni, de nem éri meg.

(Kovácsné Audikovszky Irén, a közművelődési titkárság vezetője:) A jazzt ma csak ott tudják eltartani, ahol olyanok a technikai feltételek, hogy a többi klub bevételéből futja rá. Nálunk is futotta eddig. Mióta az aulát hol használhatjuk, hol nem, azóta nemigen futja. A közgáz klub idén, jazzklub nélkül sem tervez nyereséget. A művészeti csoportokat sem tudja eltartani.

(Kálmán:) Alkotóműhelyjelleget próbáltunk adni a klubnak. A fő irány az avantgarde volt, de szerepelt a programon minden. És sok tehetséges fiatal, újonc. Binderék, Dreschék rendre a bevételért játszottak, rájuk épült a klub, fizetségük azonban gázsijuknak csak negyede, fele volt. Hogy ennyit is fizetni tudjunk, nem vettünk fel rendezői díjat, ingyen takarítottunk, pakoltunk, kezeltünk pénzt, raktuk a plakátokat hóban-fagyban, magunk cipeltük a zenészek szerelését, hogy ne kelljen roadot fizetni, magunk cipeltünk ládaszámra sört a csarnokból, hogy annak a bevételét is bedobhassuk a közösbe. A kötött előírások miatt a zenészeket csak úgy tudtuk kifizetni, hogy mind a 6-8-nak kiállítottuk a szerződést, és utána a bevételtől függően 2-3-4-nek fizettünk, a többit felbontottuk, ők ingyen játszottak. Volt, hogy csak a Binder és a technikus kapott pénzt, volt, hogy csak a technikusok. Ez sose volt „profi" jazzklub, itt amatőr módszerekkel hoztuk más klubok profi színvonalát. Ha vett volna a klub, amikor még volt pénze, erősítőt, fél év, év alatt visszajött volna az ára a szállítási díjak költségeiből. A gázsi nő, a szállítási költség nő, a belépőjegy ára nem emelhető annyira.

(Kovácsné:) A teljes egyetemi közművelődés diákonként 50 Ft támogatást kap, plusz a csökkenő KK-bevételből eredő hányad. Ez összesen párszázezer forint szokott lenni. Csak a művészeti csoportok fenntartása többe kerül. Ennyi pénzből nehéz gazdálkodni.

(Kálmán:) A jazzklub megszűnésének azonban legalább 50 százalékig személyi okai voltak. A klubvezető elment, státusza is megszűnt, Kovácsné pedig talán csak az alkalomra várt, hogy belénk köthessen. Mi csak plusz gondot és ráfizetést jelentettünk neki. Pedig mi számfejtettünk helyettük, csak a papírt dugtuk az orruk alá aláírni, mi mentünk le vele a gazdasági hivatalba. Gyakran napokig nem jártak be, nem volt egy pecsét, egy aláírás, otthonról kellett a zenészekkel telefonálgatni, magunk vettünk ragasztót a plakátragasztáshoz. Ha nem úgy tekintették volna, hogy szívesség az a pár aláírás, pecsét, amiért a fizetést kapják, akkor talán ma is lehetne jazzklub. Elvárták, hogy megalázkodva kérjem, ne tegyék lehetetlenné a munkámat.

A klubnak nincs egy hosszabbítója. Egyszer kölcsönkértük a tánckar hosszabbítóját, tönkrement, velünk akarták kifizettetni. Egyszer, míg egyszerre ültünk a pénztárban, tárgyaltunk a zenészekkel, vezettük a klubot, elveszett 80 jegy. Azóta naponta emlegetik az „ellopott" jegyeket. December 18-án végleg összevesztünk. Nem hajlandó tovább „együtt dolgozni velem". Én keressek más jazzklubvezetőt. Azóta nincs jazzklub.

(Kovácsné:) Nem igaz, hogy a Vetőék alatt már lezüllött a jazzklub. Nem tartottam számon, hogy nem kapnak rendezői díjat. Kálmánnak olyan modora volt, hogy sose kért, mindig követelt. Nem lehetett beszélni vele. Megbízhatatlan vezető volt. Elvesztett jegyeket, hosszabbítót, elfelejtett szállást intézni a külföldi vendégeknek, mindig össze-vissza állt az elszámolás. Tőlem ma is lehetne jazzklub, de nem lehet a Kálmán vezető.

(Kálmán:) Ma is szívesen csinálnék klubot, de nem a Kovácsné alatt.

(A szegény hírlapíró:) Jó jazzklub volt itt. Kár érte. Így élünk. Közművelődünk.

—st—

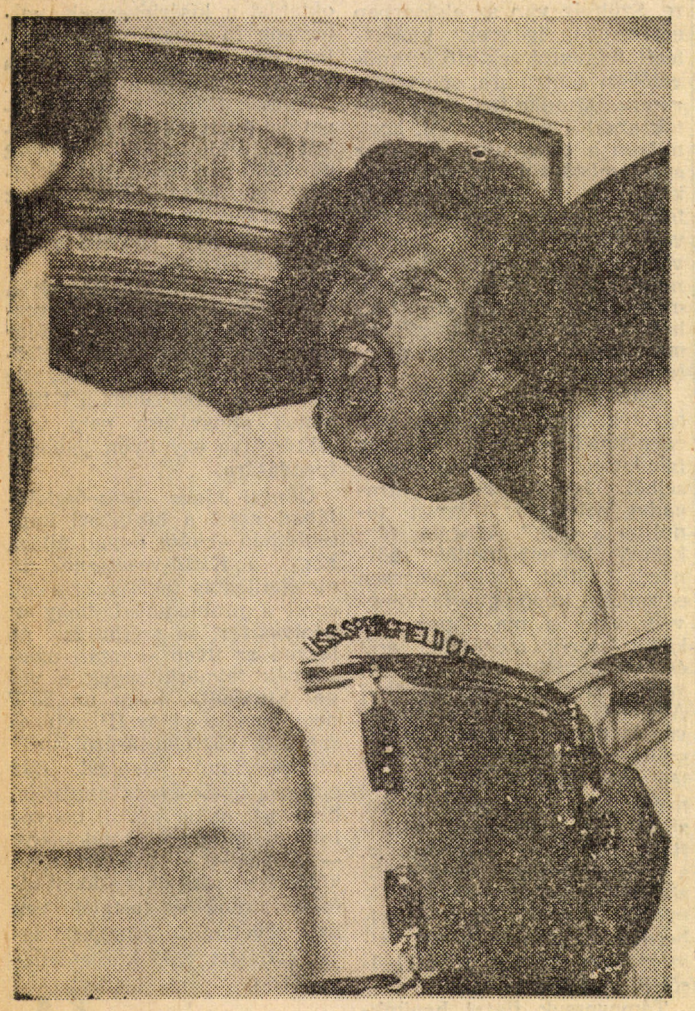

Elismerés FEB-munkáért

A közgazdasági felvételi bizottság több éves eredményes munkájáért írásbeli elismerését fejezte ki Bedő Anna, Békés György, Dénes Hédi, Dobos Imre, Kabdebó Ferenc, Kelemen Katalin, Király Gyula, Magyar Erika, Molnár Piroska, Nagy Judit, Nagy Piroska, Nyemcsák János, Prazsák Gabriella, Papi Attila, Sajtos Erzsébet, Székely Ferenc, Tamás Tibor, Tick László, Vizi Izabella és Zimonyi Ferenc hallgatóknak.

Gondnoki gondok a központi épületben

Nehéz megbirkózni a hanyagságainkkal

Felháborító, ami az egyes előadóban történik. Az elmúlt hét egymást követő napjaiban több esetben valaki szégyentelenül a mellékhelyiség helyett az előadóban végezte el a „dolgát". A takarítónéni kijelentette, inkább kilép a munkahelyéről, de nem teszi ki magát még egyszer ilyen gusztustalanságnak. Sajnos nincs elég ember az ellenőrzésre — panaszolta Kohl Józsefné, az épület gondnoknője —, hogy a tettest leleplezhessék. Mindössze ketten vannak a rendésszel együtt és a délutáni, majd az éjszakai általános ellenőrzés mellett még bárki idegennek alkalma van

az épületben megbújva

erre a gátlástalan viselkedésre. Ez a sorozatosan előforduló eset arra kell hogy késztessen bennünket, hogy segítséget nyújtsunk a gondnokságnak azzal, hogy a költözködéssel szinte átjáróházzá vált épületben jobban odafigyelünk arra, kik azok, akik hívatlanul tartózkodnak az egyetem helyiségeiben.

De egymást sem árt figyelmeztetni arra, hogy a költözködéssel járó felfordulást nem feltétlenül kell a saját magunk okozta rendetlenséggel tetézni. Márpedig erre joggal, sokat panaszkodnak a takarítónénik. Az oktatási helyiségekben

órák után nagy a szemét

a szétszórt szotyola. De gyakran találnak boros-, sörös-, pálinkás üvegeket. Különösen sok bosszúságot okoznak számukra a padokban elhelyezett kávéval telt műanyag poharak, amik, ha takarítás közben felborulnak, még több munkát rónak rájuk, ugyanis csak felmosással tudják a helyiséget szagtalanítani.

A mellékhelyiségek állapota reggel fél nyolckor még kifogástalan — állapítja meg a rendszeres szemleútja során a gondnoknő. A W. C.-k még ragyognak a tisztaságtól, de délelőtt 10 óra után, már nehezen lehet elhinni, hogy takarítva volt. Igaz, hogy az épületben rossz a csőrendszer, ami a W.C. működését is befolyásolja, de egy kicsit nagyobb figyelemmel érdemes lenne a tisztaságra ügyelni a saját érdekünkben.

A műhely dolgozói akár minden nap a központi épületben tartózkodhatnának, annyira szükség volna rájuk, de manapság oly mértékben le vannak terhelve hogy napokig sem tudnak átjönni a szükséges hibákat kijavítani, különösen a W. C.-k esetében. A helyzeten sokat változtat, hogy az épület déli szárnyán sorraveszik a W. C.-k felújítását, ami a földszinten már meg is történt. Ennek következtében itt a helyzet lényegesen javult.

Az egyetemi épület tisztaságáért jelenleg 54 takarítónő felel. Közülük 11 az aktív dolgozó, a többiek nyugdíjasok. Van aki már 82 éves és többen is átlépték a 72 éves kort. A havi átlag 2850 forint fizetésért nem csekély, amit elvárnak tőlük, egy személyre általában 8—

12 helyiség takarítása

jut. Ezen felül, ha valaki hiányzik, beteg vagy szabadságát tölti, a brigádnak kell elvégeznie helyette is a munkát. Sajnos azonban vannak az idős takarítók között többen is akik ezt a plusz munkát fizikai állapotukra való tekintettel, egyszerűen képtelenek vállalni.

Hajnali öt órakor látnak hozzá a takarításhoz, hogy reggel fél nyolcra tisztaság várja az egyetemen a tanárokat és a diákokat. Napi munkájukat gyakran nehezíti, hogy egy-egy szemináriumi helyiségbe kéthelyiségnyi székállomány van bezsúfolva, amit mielőtt hozzálátnának a takarításhoz, nekik kell széthurcolni a megfelelő helyre. Ez történt a KEN után is. A diákok a vidám szórakozást követően, csapot-papot hagytak maguk után és másnap a takarítónéniknek kellett e rengeteg széktől, asztaltól felszabadítani az aulát, hogy a koszorúzási ünnepségnek méltó helyet biztosítsanak. Nem mehetünk el szó nélkül a jóvőben az ilyen nemtörődöm magatartás mellett. Kell hogy minden közösségben legalább egy-két ember akadjon, netán a szemináriumvezető,

aki figyelmezteti a diákokat

arra, hogy óra után ugyanolyan rendben hagyják a helyiséget, amilyen rendben találták reggel.

A takarítás problémái mellett a költözködés körülményeit is szóvá tette a gondnoknő. Az épület három nyitott kapuján hordták a bútorokat és egyéb tanszéki felszereléseket át az új helyre és a portán csak elvétve adtak le egy-egy szállítólevelet. Pedig

a szállítólevelek hiánya

nélkül nincs módja a gondnokságnak megfelelő módon őrködni a társadalmi tulajdon felett. Az épületben sok idegen is megfordul, és így a lopás lehetősége nincs kizárva. Ezért arra kéri a gondnoknő az illetékeseket, hogy a sorra kerülő költözködésnél időben adják le a szállítóleveleket a problémák elkerülése érdekében.

—it

Új könyvtár, új arcok

Gyorsfénykép Varsányi Lívia osztályvezetőről

Ebben a könyvtárban én vagyok az egyik legújabb dolgozó, még nem is ismerek mindenkit, és engem sem ismer mindenki, s talán ezért nem is tudják rólam, hogy negyedszázaddal ezelőtt az egyetemről ötödéves koromban eredetileg ide helyeztek könyvtáros gyakornoknak. Csak azért nem kerültem ide, mert szakdolgozatom témája a KSH Könyvtárhoz kötött. Volt két évfolyam — akkor, s csak akkor — akik egyszakos könyvtárosok voltunk az egyetemen. A KSH után tíz évig az ezerszer áldott 8-asban, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 8-as számú óbudai kerületi könyvtárában dolgoztam, itt szereztem meg — a 60-as évek elején — a könyvtártudományi doktorátust.

A Magyar Rádió Tömegkommunikációs Kutatóközpontjában megalapítottam, s egy ideig vezettem a szakkönyvtárat, majd egy kitérőt tettem műszaki területre is, a KG—INFORMATIK könyvtárvezetőjeként. Az így szerzett tapasztalatok mind segítenek az itteni eligazodásban.

Az állománygyarapítási osztályt vezetem, ami nevében is jelzi, hogy a könyvvásárlások, a nemzetközi könyvcserekapcsolatok tartoznak hozzám. Németül jól beszélek, angolul, franciául, oroszul is értek, úgy hogy nem adnak el jóformán egyik európai nyelven sem, feltéve, ha szakszövegről van szó.

Tavaly közel mésfél millió forintot költöttünk könyvbeszerzésre, ez az összeg valószínűleg nőni fog, hiszen új és sokkal nagyobb a könyvtár. A mi munkánk a költözés óta megnövekedett, adott a cél: közelebb vinni a könyvhöz az olvasót, s adott a lehetőség: az új épület, ami azonban csak egy keret, amit tartalommal nekünk kell kitölteni. Nem dolgoztam még olyan könyvtárban, amely egyben oktatási intézményhez kapcsolódik. Ez az összefonódás a távolság ellenére csak fokozódhat, pl. néhány országban a könyvtárosok egyetemi oktatói besorolásban vannak.

Nagyon jók az új munkakörülmények, európai színvonalúak, nekünk itt külön konyhánk, zuhanyozónk van, szobám déli fekvésű, az ablakom a Dunára néz.

Született óbudai vagyok, de a székhelyem most átkerült a Ferencvárosba, itt a Szamuely utcában, a szomszéd házban lakik a nagyobbik fiam és három unokám, látom őket az ablakból, amikor mennek a játszótérre. A férjem közgazdász, úgyhogy mostanában versengve olvassuk a különböző szaklapokat.

Bemutatkozásnak ennyi elég.

—rt

Jutalmazás

Bakacsi Gyula IV. éves diák kiemelkedő tanulmányi, szakmai és közéleti munkáját a KISZ-bizottság képviseletében Szovjetunióba utazó delegáció tagjakénti jutalomúttal próbáljuk elismerni.

KISZ-bizottság

HÉTKÖZNAPOK

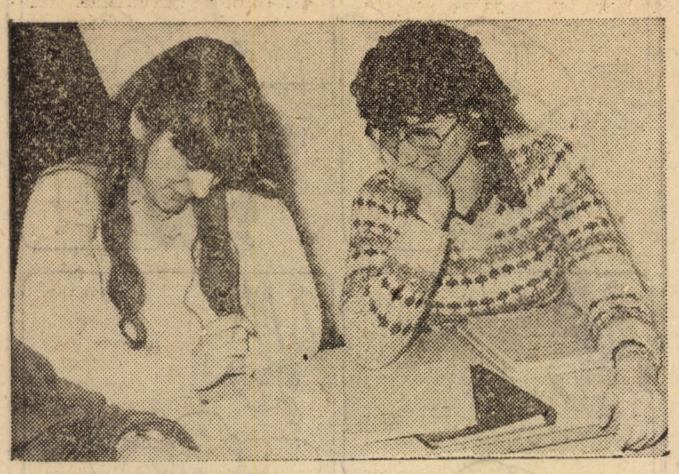

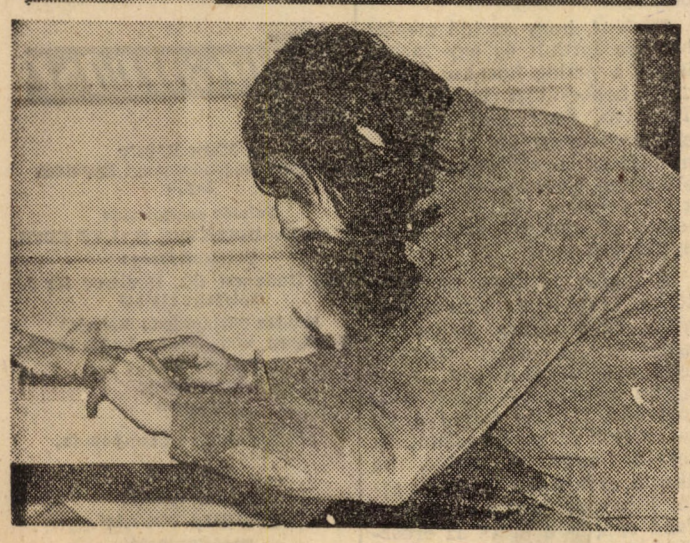

Balázs Gusztáv felvétele

Az ENSZ Egyetem tanácskozásairól

JAPÁNBA LÁTOGATNI TERMÉSZETES CSODA, azonban újra eljutni oda, az már csodát érintő ajándék — mondja Marton Imre, amikor arról kérdezem, hogyan és miért járt a közelmúltban kétszer is Japánban ő, a fejlődő országokkal foglalkozó tudós.

A hétvenes évek közepén az ENSZ megalapította egyetemét Tokióban. Nem igazi egyetem ez abban az értelemben, hogy eddig nem folyt képzés a falai közt, de egyetem abban az értelemben, hogy a tudományos kutatás egyetemességét támogatja és valósítja meg. 1982-ig az ENSZ Egyetem három szekcióban dolgozott: foglalkozott a mezőgazdaság témakörével az éhínség megszüntetése céljából, kutatta a társadalmi és kulturális tényezők szerepét a változó világban; valamint a technika fejlesztését és a japán ipari fejlődés modelljét. Az ENSZ Egyetem e témakörökben sokoldalú regionális és nemzetközi konferenciákat rendezett, együttműködést teremtett tudományos inézetek között, finanszírozott bizonyos kutatási programokat és tevékenysége eredményeit kiadványokban juttatta el szerte a világba; például 1978-ban az ENSZ Egyetem, a Nemzetközi Szociológiai Társaság és a Belgrádi Egyetem nemzetközi konferenciát rendezett a technika szerepéről a világ alakulásában és átalakulásában, majd 1980-ban Mexikóban regionális konferenciára került sor Latin-Amerikáról. Marton Imre e két tanácskozáson tartott előadást és ezután került sor 1981-ben a tokiói meghívásra. Az egyetemes és a sajátos kölcsönös viszonyát vizsgálták, azt, hogy az egyetemes a sajátszerűségek halmaza-e vagy a sajátosságok az egyetemes fejlődésből deriválódnak-e. Marton tanár úr A nemzeti identitás történelmi alakváltozásai címmel tartott előadást. 1982-ben Yokohamába hívták meg az új világrend politikai és kulturális kérdéseiről rendezett nemzetközi, tudományos konferenciára.

— Milyen hatást tett önre Japán?

— UTAZÁSAIM ELŐTT EURÓPAI SZEMMEL a sötét Ázsia világosabb pontjának tekintettem Japánt, a valóság megdöbbentett. Tokió az energiaproblémák ellenére fényárban úszott. Tucatnyi párizsi Champs Elysées szeli keresztül. Lenyűgözött a szervezettség tökélye, a kis szigeten élő százmilliónyi ember önfegyelme. Ez részben magyarázza és erősíti a régi társadalmi szokások továbbélését, aminek eredménye, hogy a társadalom fő szervező elve a férfi és az életkor döntő szerepe. A nagy modernizáció során is megőrizték a hagyományokat, a régi együttélési formákat. A precizitás és a mosoly különleges ötvözete teszi vonzóvá számomra a japán embereket. Hazaérkezésem után hetekig csak Japánnal foglalkoztam, hogy még jobban megértsem világgazdasági, világpolitikai szerepét.

— Erről szóló gondolatai a Világméretű japán kihívás — a világ kihívása Japánnal szemben című műhelytanulmányban olvashatók. Kérem foglalja össze, melyik két lehetséges alternatíváját írja le ebben Japán fejlődésének!

— Az egyik stratégiai változat szerint gazdasági terjeszkedésének biztosítása és előmozdítása érdekében, azért, hogy felkészülhessen a hanyatló amerikai hegemónia felváltására, Japán vállalja, hogy az Egyesült Államok kitüntetett szövetségese legyen, miközben a nyugat-csendes-óceáni térségben egy katonai szövetség, egy ázsiai NATO kezdeményezője és irányítója, az Indiai-óceánon pedig az Egyesült Államok kisegítője lesz. Ennek következtében az Egyesült Államokkal és Kínával való szorosabb gazdasági és katonai együttműködés elmérgesíti Japánnak a Szovjetunióval való kapcsolatait, annál is inkább, mivel Japánt az Egyesült Államok arra ösztönzi, hogy katonailag zárja körül a csendes-óceáni szovjet partokat és az indokínaiakat. Japán belesodródik a fegyverkezési versenybe, és képes lesz viszonylag rövid időn belül hatékony és korszerű katonai erőt teremteni, elsősorban a legkorszerűbb hadfelszerelések kifejlesztésével. Japán informatikai és bioipari vonatkozású fölénye ki fogja szélesíteni világméretű expanzióját, ami arra ösztönzi majd, hogy politikailag és katonailag nagyhatalmi státuszt vívjon ki. Tért hódít a szovjetellenes propaganda, annál is inkább, mivel a japánok jobban félnek Kínától és a Szovjetuniótól, mint az Egyesült Államoktól, amely pártfogolta gazdasági frontáttörésüket. A másik alternatíva szerint Japán nem hajlandó osztozni a világ csendőrének szerepében, nem akar katonai világhatalommá válni. Új nemzetközi munkamegosztást fog létrehozni, bevonva Kínát, részben az Egyesült Államokat és mindenekelőtt a harmadik világ bizonyos térségeit, elsősorban a közel-keleti OPEC-országokat. Az Észak—Dél-tagozódás, konfliktus, párbeszéd a Távol-kelet—Dél-tömb kialakulása esetében átrétegeződik. Ez módosítja majd a nemzetközi csereáramlatok irányát, a világ hatalmi struktúráit, meggyorsítva földünknek a Csendes-óceán irányába történő súlypontáttevődését, és még ingatagabbá teszi a Közös Piac helyzetét, valamint kihat az amerikai és szovjet globális stratégiára. Ehhez Japánnak fokozottan meg kellene szabadulnia az Egyesült Államok függőségétől. Japán hajlani fog arra, hogy megerősítse gazdasági együttműködését Kínával. Azonban, hogy csökkenjenek a veszélyek, amelyeket ez utóbbi ország korszerűsödése, iparosodása jelenthet számára, Japán kénytelen lesz erősíteni kapcsolatait a Szovjetunióval is. E két említett lehetséges stratégiai irányvonal számos eleme ötvöződik és kölcsönösen áthatja egymást Japán jelenlegi politikájában. Kikerülhetetlen a nemzetközi munkamegosztás, a világgazdaságon belül a különböző térségek közötti hatalmi kapcsolatok, a kereskedelmi és pénzügyi áramlatok rendszerének átstrukturálódása. A Csendes-óceán dinamikusabb fejlődési övezetté válik, szélesedő és erősödő vonzerővel. Az észak-atlanti térség és a Földközi-tenger északi részének nemzetei új kihívásokkal találják szemben magukat. Ez a helyzet még inkább sürgetheti a harmadik világban tapasztalható útkeresést, amelynek mozgatórugója egy új világrend kialakítása.

— Milyen alternatívát kínálhatnak a szocialista országok Japánnak?

— Át kell gondolni, hogyan és mennyiben lehet ösztönözni egy új, az USA multinacionális vállalatai ellen irányuló gazdasági, munkamegosztási rend megteremtésére, amely Nyugat-Európa—Kelet-Európa—Japán összefogásán alapulna. Japán szorosan kötődik az USA-hoz, mert egyelőre se vele, se nélküle nem tudja törekvéseit realizálni. Nem várhatunk jelenleg többet Japántól, mint hogy rossz házasságban éljen Amerikával. Magyarországnak fel kellene ismernie, hogy számára a világ nem szűkülhet le csupán az NSZK-ra és Ausztriára. Látnunk kell, hogy a világban új regionális központok képződnek.

SZERETNÉK ÚJRA VISZSZATÉRNI az ENSZ Egyetem kérdéséhez, hogy ne váljon ez is egy elszalasztott lehetőséggé. Az ENSZ Egyetem keresi a módot, hogyan tudná Magyarországgal erősíteni az együttműködést, szeretné, ha magyar intézmények kapcsolatba kerülnének az ENSZ Egyetemmel. Ez lehetőséget teremtene számunkra: olyan nemzetközi fórumon és intézményben vennénk részt, ahol értelmes és gazdagító párbeszéd folyik, ahol kitapogathatók a világ politikai és eszmei áramlatai, ahol jobban érzékelhetnénk, mi nehezíti meg a kölcsönös megértést az antiimperialista erőkkel. Több elismert tudós vesz részt az ENSZ Egyetem munkájában. Az egyik szakbizottság vezetőségébe Szentes Tamás professzort is beválasztották. A közeljövőben delegáció érkezik Magyarországra.

A hatvanas években a politikában tűnt úgy, hogy minden lehetséges és átütő sikereket lehet elérni az imperializmus ellen. Most a politikai változások előkészítésében egyre nagyobb szerepet játszik az elmélet és az elméleti kutatás. A jelenlegi helyzet megerősíti a hetvenes és a nyolcvanas években kezdődött jelentős társadalomtudományi elemzést, útkeresést. A tudományt a válság nem demoralizálta. Elméleti síkon nem válság, hanem alkotó útkeresés tapasztalható a világban.

Az ENSZ Egyetem fórumain is ezt a folyamatot kell előmozdítani.

— Köszönöm a beszélgetést.

Molnár Gabriella

Tanmese két diákról, akik jegyzetelni akartak az előadáson, és egy harmadikról, akit nem hagytak

Történt egy tanítási napon, hogy becsöngettek. Történetünk buzgó hősei, Lezli és Pier helyet foglaltak. Rettenthetetlen elszántsággal az arcukon, kinyitották füzetüket és megragadták tollukat, hogy végre megvalósíthassák régi céljukat: a jegyzetelést. (Sokszor megpróbálták már, de eddig még nem sikerült.) Bőszen emelték fel a tollat szorongató jobb kezüket, hogy a következő pillanatban lesújthassanak. (Ezt a mozdulatot mindketten a Pier nagymamájánál rendezett disznóvágáson látták.) A gyilkos fegyverek, mintannyiszor, ismét a levegőben maradtak. Két hétre a vizsgák előtt. Elég volt egy csipetnyi vigyázatlanság, és a két jó barát tekintete máris mohón függeszkedett az előttük ülő hajadon csodálatos, aranyszőke hajfürtjeire, melyek bájos kis szerpentinekben végződve, lágyan hullottak tulajdonosuk vállára.

Lezli keze lehanyatlott, megbökte Piert:

— Az áldóját! Klassz kis csaj, mi? Hú, de izgatott vagyok!

— First class — állapította meg hidegen Pier. — Nagyon fel tud dobni egy ilyen kellemes jelenség. Egész jól érzem magam. Nagyon, kis aranyos.

— El tudnám képz... — kezdte volna újra olvadozva Lezli, de meglepetésében ajkára fagyott a szó. A lány mellett ülő fiatalember hirtelen hátrafordult. Összehúzott szemöldöke alatt mélyenülő szemei szikrákat szórtak a haragtól. Idegesen végigmérte a két beszélgetőt, majd szúrós tekintetével ellenkező, magas, remegő, cingár hangon azt mondta:

— Ne beszélgessetek, mert nem tudunk odafigyelni... Egyébként, akit nem érdekel, ki is mehet!... — Okos kis fejecskéje furcsán rángatózott.

A két rendbontó értetlenül nézett egymásra, a mindent elsöprő kirohanás után.

— Hát, enyhén szólva kiakaszt ez a gyerek. Jár a szája, és közben pedig... — Pier utálkozó fintorral elfordította fejét.

— ... esze ágában sincs figyelni — fejezte be Lezli és lekicsinylően mutatott harcias eminensünk (valószínűleg eltévedt) kezére. Amely nem tudni miért, a nőiesség jegyeit kutatta. — A szőke lányon. — Nagyon kisstílű vagy apukám — szólt még, és legyintett.

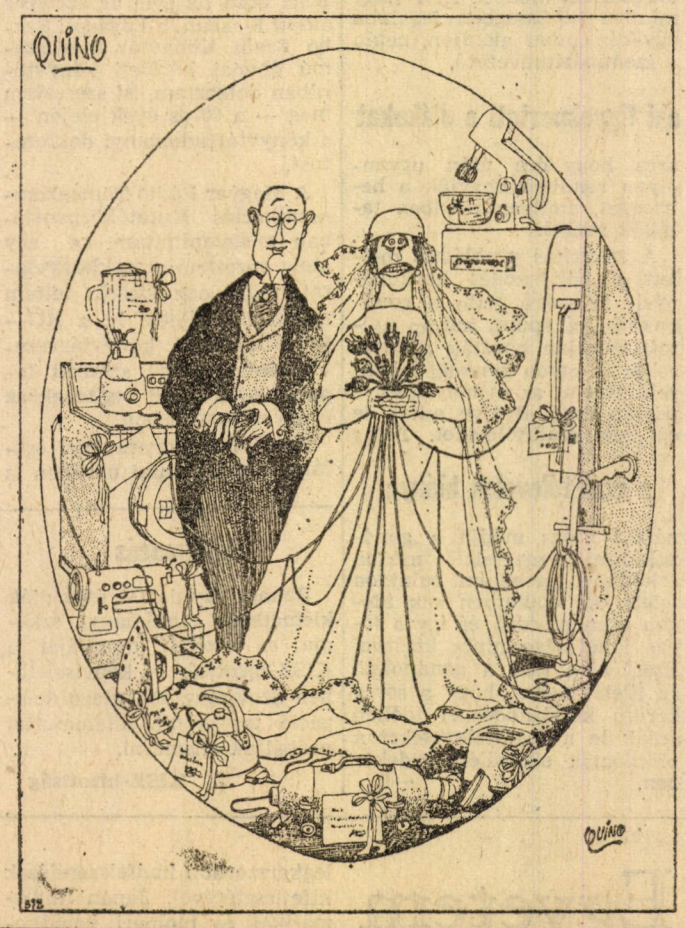

Kisvártatva azt javasolta Piernek, hétvégén menjenek koncertre. Hosszas vita keletkezett. (Eközben az izgatott kolléga tehetetlen dühében jobb hiján a padját kaparászta.) Végül a döntés az LGT tabáni műsorára esett. Az eddigi suttogás Lezli jóvoltából hangos beszéddé változott. Kifejezve Lezli értetlenségét akérdésben, hogy Pier pesti gyerek létére nem tudja, hol a Tabán. A megdöbbentségtől indíttatva hülyének nyilvánította Piert. Ez alighanem túllépheti a már bemutatott ifjú zavarási küszöbértékét. Ugyanis olyan villámgyorsan fordult meg, és hallatott ellentmondást nem tűrő kuss-kiáltást, hogy Lezli meglepődött egy pillanatra. Míg Piernek, standard hidegvérűségét bizonyítandó, egyetlen arcizma sem rezdült. Próbálta visszafogni Lezlit:

— Hagyd már abba, szegény gyerek teljesen hülyét kap tőlünk. Nem látod, menynyire szenved, hogy nem hagyjuk „figyelni"?

De hiába, mert Lezli felvetette:

— Kérdezzük meg ettől a buzgó gyerektől: izgulsz, mi?

Az eredmény: Pier hosszantartó, halk, de erőteljes nevetésben tört ki. Olyan intenzitással, hogy a pad rázkódni kezdett. Mire az előtte ülő ... feje elkezdett vörösödni. Piert minduntalan újabb hullámok kapták el, miközben barátunk feje egyre vadabb árnyalatokat vett fel. Már-már eldurranással fenyegetett. Lezli azonban résen volt, és még idejében megszimatolva a veszélyt, lassan lecsillapította barátját.

... Szótlanok maradtak mind a ketten. Csak az eredeti színét lassan visszanyerő fej gazdájának dühödt szuszogása hallatszott. A dermedt csend azonban nem tartott sokáig. Az előadás véget ért, hőseink szedelőzködni kezdtek. Pier bosszúsan jegyezte meg:

— A fene enné meg. Már megint nem jegyzeteltünk semmit.

Lezli csak késve válaszolt:

— Remélem van otthon térképed?!

— ???

— Hogy meg tudd végre jegyezni, húszévi Pesten élés után, hol a Tabán!... — felelte Lezli és vadnyugati stílusban felhajtotta lábával azt a három-négy ülőkét, amely lenyitott állapotában akadályozta őket a padsor elhagyásában.

Tanulság: térkép nélkül egy lépést se tégy!

Michel

Kacskaringók

Hogy miért éppen kacskaringók? Nos, Tudtam Pedro egyetemi tanár egy pillanat alatt egérré változott. Pontosabban, változtatta őt egy — az előadását hallgató — diákja. Úgy történt, hogy amikor dr. Tudtam egy igen érdekes tétel csattanójához érkezett, és már éppen fel akarta fedni az igazságot a hallgatóságnak, Sesiszü Pepe hirtelen a katedra elé futott és felszólította a tanárt, hogy hagyjon fel következetes racionalizmusa lékeinek leplezésével, mivel ő — mármint Sesiszü Pepe — a világ ura, és sec-pec idő alatt egérré varázsolja dr. Tudtamot, ha akarja. Dr. Tudtam először meghökkent, majd a takarító személyzetet szólította, hogy a sesiszü szemetet eltávolítsák. Hála a jól működő mechanizmusnak, Sári néni azonnal bejött és seprűjével agyoncsapta az intelligensen álldogáló egeret, majd kidobta. Sesiszü Pepe dr. Tudtam alakjában folytatta az előadást, a hallgatóság semmit sem vett észre, mindössze egy szemüveges fiú szorította meg ceruzáját és firkantott néhány kacskaringót.

Nagy Csaba

„...A Szajna-parti lépcsőn egy sráccal beszélgettem..."

Úgy gondoltam sokunk számára érdekes lehet, hogyan zajlik az élet a külföldi egyetemeken. Egyik évfolyamtársam két évig járt Franciaországban egyetemre az UNIVERSITÉ PARIS I. TOLBIAC-on. Összehasonlításképpen feltettem neki néhány kérdést:

— Hogyan lehet bekerülni a francia egyetemekre?

— Felvételizni nem kell, a francia érettségi egyben felvételinek is számít, azonban ez az érettségi nem olyan, mint a magyar (nem pejoratív értelemben). A tanulóknak kb. mintegy 60 százaléka megy át az érettségin, attól függően, hogy milyen szakon tanult. Legnehezebb a matematika szak. Az érettségi eredményétől nem függ a felvételi, elég, ha sikerül. A tandíj meglehetősen sok, nem mindenki tudja megfizetni. Akinek azonban van érettségije és elég pénze, az már járhat egyetemre.

— Milyen a tanítási rendszer?

— Az iskolaév nagyjából annyi, mint nálunk, de több a tavaszi szünet.

Az előadások nem kötelezőek. Minden előadás amfiteátrum jellegű: az utcáról bárki bemehet és meghallgathatja. Vannak olyan előadások, amiken teljes az anarchia: a többség nem figyel oda, verekednek, kiabálnak, papírrepülőket dobálnak. Ez általában olyan tárgyak esetében fordul elő, amely tantárgyakat a könyvből is meg lehet tanulni, tehát nem érdemes odafigyelni az előadásra, a „buli" kedvéért mégis érdemes bemenni.

Fontosabb tantárgyakból gyakorlat is van, itt rendszeres a névsorolvasás, kötelező a részvétel. Egy héten 3-4 szeminárium van, csak ezekre kell évközben készülni. Ezeket a gyakorlatokat komolyan kell venni, mert az évközi munka 50 százalékig beleszámít a vizsgába. A másik 50 százalék a záródolgozat, ami olyan jellegű, mint nálunk az írásbeli vizsga. Öt kötelező és két választott tárgy van, osztályzat nincs, hanem az évközi munkára és a záródolgozatra összesen 100 pontot lehet kapni. Ahhoz, hogy valaki felsőbb évfolyamba léphessen, el kell érni 50 pontot. Az eredményt az iskolában kifüggesztik, a kíváncsiabbak megnézhetik, de a bizonyítványt postán küldik el. A 49 pont bukás, pótvizsgázni szeptemberben lehet, az évismétlés megengedett, többször, mint itthon.

— Mennyiben van beleszólásuk a diákoknak az iskola rendjébe?

— A diákoknak általában mindenről lehet véleményük, és ezt bátran hangoztathatják. Többnyire sztrájk formájában adnak hangot követeléseiknek, a sztrájkról szavazással döntenek. Nemcsak iskolai, hanem — gyakrabban — politikai kérdésekről is állást foglalnak. Az előadások között különböző diákszervezetek, mint például a reformista UNEF, szervezik a politikai tüntetéseket. Gyakran nem érnek el semmit, de ennek ellenére valami mozgás mindig van, soha nincs nyugalom az egyetemen. Egy évben egyszer a francia diákok is átveszik a hatalmat az iskolában, ilyenkor beöltöznek liszteszsákokba, leöntik egymást és a tanárokat liszttel, tojást és petárdákat dobálnak...

— Mit csinálnak a diákok, ha vége a tanításnak?

— A tanítás után az élet az egyetem körüli kávéházakban zajlik. Vannak, akik itt írják meg a másnapi leckét, mások könyvtárba mennek. A könyvtárból nem lehet illegálisan könyvet kivinni. A könyvön mágneses karika van és ha az ajtón valaki kilép vele, egy automatikus berendezés azonnal jelez. (Hasonló rendszerű, mint a repülőtereken.) Könyvet két napra lehet kivinni olvasójegy ellenében. Fontos a határidőt betartani, mert annyival később adják vissza az olvasójegyet, amennyivel később viszik vissza a könyvet, enélkül pedig nem lehet kölcsönözni.

— És ezek után?

— Ezek után természetesen a francia diákok sem maradhatnak ki a párizsi éjszaka forgatagából. Irány a „Latin negyed" a Quartier Latin!

Halmi

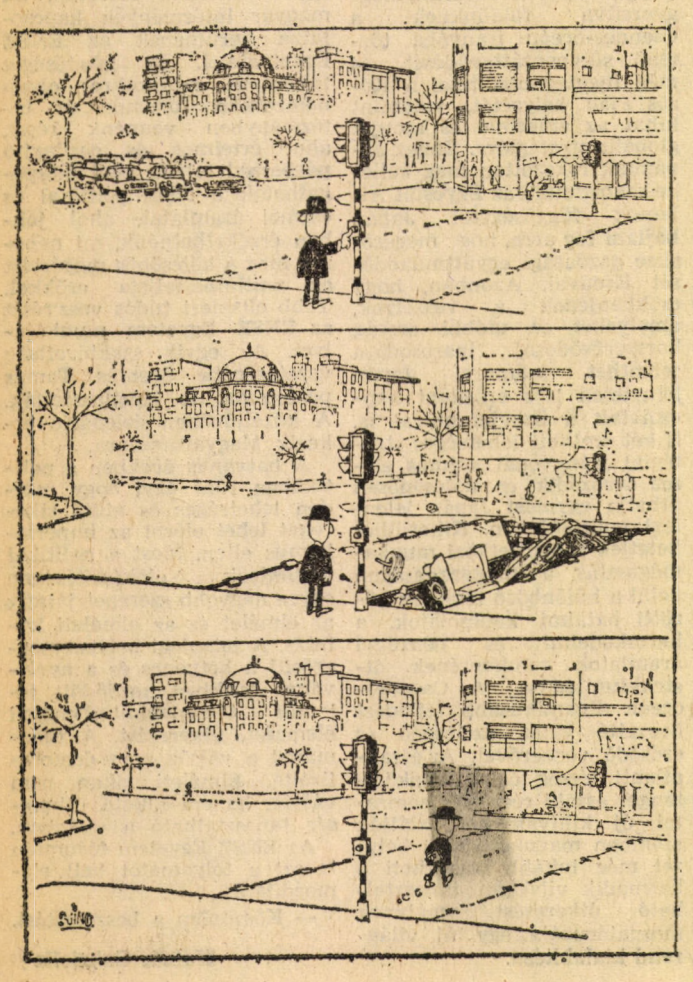

Aforizmák

Az egyetlen szabadság, amellyel az ember egész életében szüntelenül rendelkezik: módja van rá, hogy bármikor eldobja az életét.

Az őszinteség feltehetően a bátorság legvakmerőbb formája.

Nem lehet azt várni, hogy az embereknek jól menjen, és azután meg elégedettek .: legyenek.

Az éles nyelv az egyetlen csiszolt tárgy, amely állandó használat révén csak még élesebbé válik.

Amerikában minden gazfickó elnök lehet, és úgy vélem, ez azoknak a kockázatoknak az egyike, amelyeket vállal.

Látom a jövőt, amikor a számítógépek táplálják majd az embereket. Akkor végre minden pontosan történik a világon.

Minden újságíróból lehet államtitkár, de nem minden államtitkárból lehet újságíró.

A bumeráng mellett a kézirat jön vissza a legbiztosabban, ha az ember kiadja a kezéből.

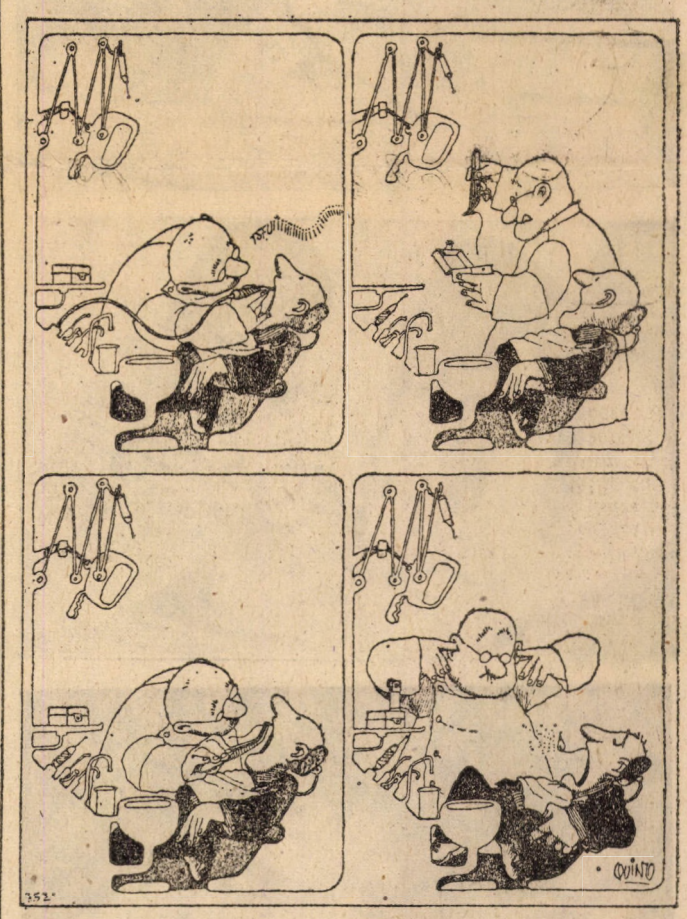

Mese a reformfarkasról, a -malacról és rólunk, akik korpa közé keveredtünk

Miután a mindenevő malac már több alkalommal elfogyasztotta a rá pályázó farkast, maga is kezdett farkashangon beszélni.

Történt, hogy az idő megint hidegre fordult és egy farkas ismét a malac házához húzódott, bebocsátást kunyerálva. Tekintve, hogy kint és bent egyhangúan szóltak az ajtó kinyitásával kapcsolatban — bár ellenkező értelemben, de ez kit érdekel —, határozat született az ajtó folyamatos kinyitásáról.

A malac azonban pontosan tudta, hogy a résnyire nyitott ajtón előbb-utóbb bejön az egész farkas, ezért egyrészt esze ágában sem volt ajtót nyitni, másrészt — a biztonság kedvéért feltette forrni a vizet és előkészítette a zsákot. De tegyük hozzá: a malac, ha akarta, sem tudta volna az ajtót kinyitni, mert az erdőben rend van, és a kulcs az oroszlánnál van. Mindebből számunkra egy tanulság adódik: helyes a bőgés oroszlán...

— vl —

Közgazdász

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT

Szerkesztőség: 1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: TILL IMRE igazgató

83—1448. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezérigazgató